

EDPB-EDPS

**Kopīgais atzinums 4/2022
par ierosinājumu Eiropas
Parlamenta un Padomes
Regulai, ar ko paredz
noteikumus, lai novērstu un
apkarotu seksuālu
vardarbību pret bērniem**

Pieņemts 2022. gada 28. jūlijā

Translations proofread by EDPB Members.

This language version has not yet been proofread.

SATURA RĀDĪTĀJS

1.	Pamatinformācija.....	7
2.	Atzinuma tvērums.....	8
3.	Vispārīgi komentāri par tiesībām uz saziņas konfidencialitāti un personas datu aizsardzību	9
4.	Īpaši komentāri.....	12
4.1	Saistība ar spēkā esošajiem tiesību aktiem.....	12
4.1.1	Saistība ar VDAR un Direktīvu par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju	12
4.1.2	Saistība ar Regulu (ES) 2021/1232 un ietekme uz seksuālas varmācības pret bērniem brīvprātīgu atklāšanu tiešsaistē	12
4.2	Likumīgs pamats saskaņā ar VDAR	13
4.3	Riska novērtēšanas un mazināšanas pienākumi	13
4.4	Nosacījumi atklāšanas rīkojumu izsniegšanai.....	15
4.5	Paredzēto pasākumu nepieciešamības un samērīguma analīze.....	16
4.5.1	Atklāšanas efektivitāte.....	17
4.5.2	Ne mazāk traucējošs pasākums	18
4.5.3	Samērīgums tiešā nozīmē.....	19
4.5.4	Zināmu materiālu par seksuālo varmācību pret bērniem atklāšana	20
4.5.5	Iepriekš nezināmu materiālu par seksuālo varmācību pret bērniem atklāšana	21
4.5.6	Bērnu pavadināšanas (“iedraudzināšanas”) atklāšana	22
4.5.7	Secinājums par paredzēto pasākumu nepieciešamību un samērīgumu	23
4.6	Ziņošanas pienākumi	23
4.7	Noņemšanas un bloķēšanas pienākumi	23
4.8	Attiecīgās tehnoloģijas un aizsardzības pasākumi	24
4.8.1	Integrēta datu aizsardzība un datu aizsardzība pēc noklusējuma	24
4.8.2	Tehnoloģiju uzticamība	24
4.8.3	Audio komunikācijas skenēšana	26
4.8.4	Vecuma pārbaude.....	26
4.9	Informācijas saglabāšana	26
4.10	Ietekme uz šifrēšanu.....	27
4.11	Uzraudzība, ieviešana un sadarbība	28

4.11.1	Valstu uzraudzības iestāžu loma saskaņā ar VDAR.....	28
4.11.2	EDAK funkcijas.....	29
4.11.3	ES funkcijas saistībā ar seksuālo varmācību pret bērniem.....	30
4.11.4	Eiropola loma	32
5.	Secinājums.....	36

Kopsavilkums

2022. gada 11. maijā Eiropas Komisija iesniedza Priekšlikumu par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu, ar ko paredz noteikumus seksuālas vardarbības pret bērniem novēršanai un apkarošanai.

Priekšlikums uzliktu kvalificētus pienākumus mitināšanas pakalpojumu, starppersonu saziņas pakalpojumu un citu pakalpojumu sniedzējiem attiecībā uz tādu zināmu un jaunu tiešsaistes materiālu atklāšanu, ziņošanu, noņemšanu un bloķēšanu, kas ir saistīti ar seksuālu vardarbību pret bērniem un uzņēmējiem bērniem. Lai nodrošinātu ierosinātās regulas īstenošanu, priekšlikumā ir paredzēts izveidot arī jaunu, decentralizētu ES aģentūru ("ES centru") un valstu koordinācijas iestāžu tīklu seksuālās vardarbības pret bērniem jautājumos. Kā atzīts priekšlikuma skaidrojuma memorandā, priekšlikumā ietvertie pasākumi ietekmētu attiecīgo pakalpojumu lietotāju pamattiesību īstenošanu.

Seksuāla vardarbība pret bērniem ir īpaši smags un briesmīgs noziegums, un mērķis nodrošināt efektīvu rīcību tās apkarošanai ir Savienības atzīts vispārējais nozīmes uzdevums, tāpat arī centieni aizsargāt upuru tiesības un brīvības. Vienlaikus EDAK un EDAU atgādina, ka jebkuriem pamattiesību ierobežojumiem, piemēram, Priekšlikumā paredzētajiem, ir jāatbilst Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 52. panta 1. punktā noteiktajām prasībām.

EDAK un EDAU uzsver, ka priekšlikums rada nopietnas bažas par paredzētās ieviešanās samērīgumu un ierobežojumiem saistībā ar pamattiesībām uz privāto dzīvi un personas datu aizsardzību. Šajā saistībā EDAK un EDAU norāda, ka procesuālie aizsardzības pasākumi nekad nevar pilnībā aizstāt neatkarīgus aizsardzības pasākumus. Sarežģīta pārejas sistēma no riska novērtēšanas un mazināšanas pasākumiem uz atklāšanas rīkojumu nevar aizstāt nepieciešamo būtisko pienākumu skaidrību.

EDAK un EDAU uzskata, ka priekšlikumā trūkst skaidrības par galvenajiem elementiem, piemēram, priekšstatu par "nozīmīgu risku". Turklāt struktūrām, kuras atbild par šo aizsardzības pasākumu piemērošanu (sākot ar privātiem operatoriem un beidzot ar administratīvajām un/vai tiesu iestādēm), ir ļoti plaša rīcības brīvība, kas rada juridisku nenoteiktību par tiesību līdzsvarošanu katrā atsevišķā gadījumā. EDAK un EDAU uzsver, ka likumdevējam, pieļaujot īpaši nopietnu ieviešanu pamattiesībās, ir jānodrošina juridiska skaidrība par to, kad un kur ieviešanās ir atļauta. Atzīstot, ka tiesību akti nevar būt pārāk preskriptīvi un ir jāatstāj zināma elastība to praktiskajai piemērošanai, EDAK un EDAU uzskata, ka priekšlikums atstāj pārāk daudz iespēju potenciālai ļaunprātīgai izmantošanai, jo nav skaidru būtisko normu.

Attiecībā uz paredzēto atklāšanas pasākumu nepieciešamību un samērīgumu EDAK un EDAU ir īpaši nobažījušies par pasākumiem, kas ir paredzēti, lai atklātu nezināmus seksuālās vardarbības pret bērniem materiālus ("CSAM") un bērnu pavināšanu ("iedraudzināšanu") starppersonu saziņas pakalpojumos. Ņemot vērā to uzbāzību, iespējamības raksturu un ar šādām tehnoloģijām saistīto kļūdu īpatsvaru, EDAK un EDAU uzskata, ka šādu pasākumu radītie traucējumi pārsniedz nepieciešamības un samērīguma līmeni. Turklāt pasākumi, kas valsts iestādēm ļauj vispārēji piekļūt saziņas saturam, lai atklātu uzņēmējiem bērniem, visticamāk, ietekmēs Hartas 7. un 8. pantā garantēto tiesību būtību. Tādēļ no priekšlikuma būtu jāsvītrot attiecīgie nosacījumi, kas ir saistīti ar iedraudzināšanu. Turklāt no priekšlikuma piemērošanas jomas nav izslēgta audio saziņas skenēšana. EDAK un EDAU uzskata, ka audio saziņas skenēšana ir īpaši uzbāzīga un tādēļ tai ir jāpaliek ārpus ierosinātajā Regulā minēto atklāšanas pienākumu darbības jomas gan attiecībā uz balsi ziņojumiem, gan arī tiešo saziņu.

EDAK un EDAU pauž arī šaubas par bloķēšanas pasākumu efektivitāti un uzskata par nesamērīgu prasību interneta pakalpojumu sniedzējiem atšifrēt tiešsaistes saziņu, lai bloķētu to, kas attiecas uz CSAM.

Turklāt EDAK un EDAU uzsver, ka šifrēšanas tehnoloģijas būtiski veicina cieņu pret privātās dzīves un saziņas konfidencialitāti, vārda brīvību, kā arī inovāciju un digitālās ekonomikas izaugsmi, kas balstās uz šādu tehnoloģiju nodrošināto augsto uzticības un pārliecības līmeni. Priekšlikuma 26. apsvērumā ir norādīta ne tikai atklāšanas tehnoloģiju izvēle, bet arī tehniskie pasākumi sakaru konfidencialitātes aizsardzībai, piemēram, šifrēšana, ievērojot iebildumu, ka šai tehnoloģiskajai izvēlei ir jāatbilst ierosinātās regulas prasībām, proti, jāsniedz atklāšanas iespēja. Tas atbalsta no Priekšlikuma 8. panta 3. punkta un 10. panta 2. punkta izrietošo viedokli, ka pakalpojumu sniedzējs nevar noraidīt atklāšanas rīkojuma izpildi, pamatojoties uz tehnisku neiespējamību. EDAK un EDAU uzskata, ka būtu labāk jālīdzsvaro drošu un privātu saziņas kanālu nepieciešamība sabiedrībai un cīņa pret to ļaunprātīgu izmantošanu. Priekšlikumā ir skaidri jānorāda, ka nekas no ierosinātās regulas nav interpretējams kā šifrēšanu aizliedzošs vai vājinošs.

Lai gan EDAK un EDAU atzinīgi vērtē Priekšlikumā ietvertu paziņojumu ar atrunu, ka tas neietekmē datu aizsardzības iestāžu pilnvaras un kompetences saskaņā ar VDAR, EDAK un EDAU uzskata, ka attiecībām starp koordinācijas iestāžu un datu aizsardzības iestāžu uzdevumiem tomēr būtu nepieciešams labāks regulējums. Šajā saistībā EDAK un EDAU atzinīgi vērtē lomu, kas priekšlikumā tiek piešķirta EDAK, tai pieprasot iesaistīties Priekšlikuma praktiskajā īstenošanā, jo īpaši to, ka EDAK ir jāsniedz atzinums par tehnoloģijām, kuru pieejamību nodrošinātu ES centrs, lai izpildītu atklāšanas rīkojumus. Tomēr būtu jāprecizē, kādam nolūkam šajā procesā tiktu sniegts atzinums un kā ES centrs rīkotos pēc atzinuma saņemšanas no EDAK.

Visbeidzot EDAK un EDAU atzīmē, ka Priekšlikums paredz ciešu sadarbību starp ES centru un Eiropolu, kuriem būtu savstarpēji jānodrošina "vispilnīgākā iespējamā piekļuve attiecīgajām informācijas sistēmām". Lai gan EDAK un EDAU principā atbalsta abu aģentūru sadarbību, ņemot vērā to, ka ES centrs nav tiesībaizsardzības iestāde, EDAK un EDAU joprojām sniedz vairākus ieteikumus attiecīgo nosacījumu uzlabošanai, tostarp par personas datu pārsūtīšanu starp ES centru un Eiropolu, kas notiek tikai katrā atsevišķā gadījumā pēc pienācīgi novērtēta pieprasījuma, izmantojot drošu saziņas apmaiņas rīku, piemēram, SIENA tīklu.

Eiropas Datu aizsardzības kolēģija un Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs,

ņemot vērā 42. panta 2. punktu 2018. gada 23. oktobra Regulā 2018/1725 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Savienības iestādēs, struktūrās, birojos un aģentūrās un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 45/2001 un Lēmumu Nr. 1247/2002/EK, (“EUDPR”),¹

ņemot vērā EEZ līgumu un jo īpaši tā XI pielikumu un 37. protokolu, ko groza ar EEZ apvienotās komitejas 2018. gada 6. jūlija lēmumu Nr. 154/2018,²

ņemot vērā Eiropas Komisijas lūgumu sniegt Eiropas Datu aizsardzības kolēģijas un Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja 2022. gada 12. maija kopīgo atzinumu par Priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko paredz noteikumus seksuālas vardarbības pret bērniem novēršanai un apkarošanai,³

IR PIENĒMUŠI ŠĀDU KOPĒJU ATZINUMU

1. PAMATINFORMĀCIJA

1. 2022. gada 11. maijā Eiropas Komisija (“Komisija”) iesniedza Priekšlikumu par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu, ar ko paredz noteikumus seksuālas vardarbības pret bērniem novēršanai un apkarošanai (“Priekšlikums” vai “ierosinātā Regula”).⁴
2. Priekšlikums tika izlaists pēc tam, kad tika pieņemta Regula (ES) 2021/1232 par pagaidu atkāpēm no dažiem Direktīvas 2002/58/EK nosacījumiem attiecībā uz tehnoloģiju izmantošanu, ko veic no numura neatkarīgu starppersonu sakaru pakalpojumu sniedzēji personas un citu datu apstrādei, lai apkarotu seksuālu vardarbību pret bērniem tiešsaistē (“Pagaidu regula”)⁵. Pagaidu regula neprasa attiecīgajiem pakalpojumu sniedzējiem ieviest pasākumus, lai viņu pakalpojumos atklātu seksuālas vardarbības pret bērniem materiālus (“CSAM”) (piemēram, attēlus vai videoklipus) vai uzmākšanos bērniem (sauktu arī par “iedraudzināšanu”), bet ļauj šiem pakalpojumu sniedzējiem to darīt brīvprātīgi saskaņā ar minētajā Regulā izklāstītajiem nosacījumiem.⁶
3. Priekšlikums sastāv no diviem galvenajiem elementiem. Pirmkārt, tas uzliek kvalificētus pienākumus mitināšanas pakalpojumu, starppersonu saziņas pakalpojumu un citu pakalpojumu sniedzējiem attiecībā uz tādu zināmu un jaunu tiešsaistes materiālu atklāšanu, ziņošanu, noņemšanu un bloķēšanu,

¹ OVL 295, 21.11.2018., 39. lpp.

² Šajā dokumentā atsauces uz “dalībvalstīm” būtu jāsaprot kā atsauces uz “EEZ dalībvalstīm”.

³ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko paredz noteikumus seksuālas vardarbības pret bērniem novēršanai un apkarošanai, COM(2022) 209 final.

⁴ Turpat

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/1232 (2021. gada 14. jūlijs) par pagaidu atkāpēm no dažiem Direktīvas 2002/58/EK noteikumiem attiecībā uz tehnoloģiju izmantošanu, ko veic no numura neatkarīgu starppersonu sakaru pakalpojumu sniedzēji personas un citu datu apstrādei, lai apkarotu seksuālu vardarbību pret bērniem tiešsaistē OV [2021] L 274/41.

⁶ Skatīt arī EDAU, atzinums 7/2020, Priekšlikums par pagaidu atkāpēm no Direktīvas 2002/58/EK ar nolūku apkarot seksuālu vardarbību pret bērniem tiešsaistē (2020. gada 10. novembris).

kas ir saistīti ar seksuālu vardarbību pret bērniem un uzmākušanos bērniem. Otrkārt, Priekšlikums paredz arī izveidot jaunu, decentralizētu ES aģentūru ("ES centru") un valstu koordinācijas iestāžu tīklu seksuālās vardarbības pret bērniem jautājumos, lai nodrošinātu ierosinātās regulas īstenošanu.⁷

4. Kā atzīts Priekšlikuma skaidrojuma memorandā, Priekšlikumā ietvertie pasākumi ietekmētu attiecīgo pakalpojumu lietotāju pamattiesību īstenošanu. Šīs tiesības jo īpaši iekļauj pamattiesības uz privātumu (tostarp saziņas konfidencialitāti, kas ir daļa no plašākām tiesībām uz privāto un ģimenes dzīvi), personas datu aizsardzību, vārda un informācijas brīvību.⁸
5. Turklāt ir paredzēts, ka šādi ierosinātie pasākumi tiks balstīti uz spēkā esošajiem ES datu aizsardzības un privātuma tiesību aktiem un zināmā mērā tos papildinās. Šajā saistībā skaidrojuma memorandā ir norādīts, ka:

"Priekšlikuma pamatā ir Vispārīgā datu aizsardzības regula (VDAR). Pakalpojumu sniedzēji mēdz atsaukties uz dažādiem VDAR noteiktiem datu apstrādes pamatojumiem, lai veiktu personas datu apstrādi, kas saistīta ar brīvprātīgu seksuālas vardarbības pret bērniem tiešsaistē atklāšanu un ziņošanu par to. Priekšlikumā ir izklāstīta mērķorientētu atklāšanas rīkojumu sistēma un precizēti atklāšanas nosacījumi, nodrošinot lielāku juridisko noteiktību attiecībā uz šīm darbībām. Attiecībā uz obligātajām atklāšanas darbībām, kas ietver personas datu apstrādi, priekšlikums, it īpaši uz tā pamata izdotie atklāšanas rīkojumi, tādējādi rada pamatu apstrādei, kas minēta VDAR 6. panta 1. punkta c) apakšpunktā, ar ko paredz personas datu apstrādi, kas nepieciešama, lai izpildītu juridisku pienākumu saskaņā ar Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem, kuri piemērojami pārzinim.

Priekšlikums cita starpā attiecas uz pakalpojumu sniedzējiem, kas piedāvā starppersonu elektronisko sakaru pakalpojumus, un tādējādi uz tiem attiecas valstu noteikumi, ar kuriem īsteno Direktīvu par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju un ar to ierosināto pārskatīšanu, kas šobrīd tiek apspriesta. Priekšlikumā izklāstītie pasākumi dažos aspektos ierobežo tiesību un pienākumu darbības jomu saskaņā ar attiecīgajiem minētās direktīvas noteikumiem, proti, attiecībā uz darbībām, kas noteikti ir vajadzīgas atklāšanas rīkojumu izpildei. Šajā sakarā pēc analogijas priekšlikums paredz piemērot minētās direktīvas 15. panta 1. punktu."⁹

6. Ņemot vērā, cik nopietna ir paredzētā iejaukšanās pamattiesībās, Priekšlikumam ir īpaša nozīme personu tiesību un brīvību aizsardzībā attiecībā uz personas datu apstrādi. Tādējādi Komisija 2022. gada 12. maijā nolēma konsultēties ar Eiropas Datu aizsardzības kolēģiju ("EDAK") un Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāju ("EDAU") saskaņā ar EUDPR 42. panta 2. punktu.

2. ATZINUMA TVĒRUMS

7. Šajā kopīgajā atzinumā ir izklāstīti EDAK un EDAU kopīgie uzskati par Priekšlikumu. Tas attiecas tikai uz Priekšlikuma aspektiem saistībā ar privātās dzīves un personas datu aizsardzību. Jo sevišķi kopīgajā atzinumā ir norādītas jomas, kurās Priekšlikums nenodrošina pietiekamu aizsardzību pamattiesībām uz privāto dzīvi un datu aizsardzību vai ir nepieciešama turpmāka saskaņošana ar ES tiesisko regulējumu par privātās dzīves un personas datu aizsardzību.

⁷ COM(2022) 209 final, 17. lpp.

⁸ COM(2022) 209 final, 12. lpp.

⁹ COM(2022) 209 final, 4–5. lpp.

8. Kā sīkāk paskaidrots šajā kopīgajā atzinumā, Priekšlikums rada nopietnas bažas par paredzētās ieviešanas nepieciešamību un samērīgumu, kā arī pamattiesību ierobežojumiem attiecībā uz privāto dzīvi un personas datu aizsardzību. Tomēr šī kopīgā atzinuma mērķis nav nodrošināt izsmelto sarakstu par visiem Priekšlikumā izvirzītajiem privātās dzīves un datu aizsardzības jautājumiem, ne arī sniegt konkrētus ieteikumus Priekšlikuma formulējuma uzlabošanai. Tā vietā šajā kopīgajā atzinumā ir izklāstīti augsta līmeņa komentāri par galvenajiem Priekšlikumā izvirzītajiem jautājumiem, kurus identificēja EDAK un EDAU. Tomēr EDAK un EDAU joprojām ir pieejami, lai likumdevējiem sniegtu papildu komentārus un ieteikumus Priekšlikuma likumdošanas procesa laikā.

3. VISPĀRĪGI KOMENTĀRI PAR TIESĪBĀM UZ SAZIŅAS KONFIDENCIALITĀTI UN PERSONAS DATU AIZSARDZĪBU

9. Saziņas konfidencialitāte ir būtisks privātās un ģimenes dzīves neaizskaramības pamattiesību elements, kā noteikts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas ("Harta") 7. pantā.¹⁰ Turklāt Hartas 8. pantā ir atzītas pamattiesības uz personas datu aizsardzību. Tiesības uz saziņas konfidencialitāti un tiesības uz privāto un ģimenes dzīvi ir garantētas arī Eiropas Cilvēktiesību konvencijas ("ECTK") 8. pantā, un tās ir daļa no dalībvalstu kopīgajām konstitucionālajām tradīcijām.¹¹
10. EDAK un EDAU atgādina, ka Hartas 7. un 8. pantā ietvertās tiesības nav absolūtas, bet tās ir jāapskata saistībā ar to funkciju sabiedrībā.¹² Seksuāla vardarbība pret bērniem ir īpaši smags un briesmīgs noziegums, un mērķis nodrošināt efektīvu rīcību tās apkarošanai ir Savienības atzīts vispārējas nozīmes uzdevums, tāpat arī centieni aizsargāt upuru tiesības un brīvības. Attiecībā uz efektīvu rīcību, lai apkarotu pret nepilngadīgajiem un citām neaizsargātām personām izdarītus kriminālnozieģumus, Eiropas Savienības Tiesa ("EST") ir norādījusi, ka pozitīvas saistības var izrietēt no Hartas 7. panta, kas liek valsts iestādēm pieņemt likumīgus pasākumi privātās un ģimenes dzīves, mājas un saziņas aizsardzībai. Šādi pienākumi var izrietēt arī no Hartas 3. un 4. panta attiecībā uz personas fiziskās un garīgās neaizskaramības aizsardzību un spīdzināšanas, necilvēcīgas vai pazemojošas attieksmes aizliegumu.¹³
11. Vienlaikus visiem Hartā garantēto tiesību ierobežojumiem, piemēram, Priekšlikumā paredzētajiem,¹⁴ ir jāatbilst Hartas 52. panta 1. punktā noteiktajām prasībām. Jebkuram pasākumam, kas iejaucas tiesībās uz saziņas konfidencialitāti un tiesībās uz privāto un ģimenes dzīvi, ir pirmkārt jārespektē attiecīgo tiesību būtība.¹⁵ Tiesību būtība tiek ietekmēta, ja no tāmtiek izņemts to pamata saturs un

¹⁰ Skatīt, piemēram, EDAK paziņojumu par E-privātuma regulas pārskatīšanu un tās ietekmi uz fizisko personu aizsardzību attiecībā uz viņu sakaru privātumu un konfidencialitāti (2018. gada 25. maijs).

¹¹ Gandrīz visās Eiropas konstitūcijās ir iekļautas tiesības aizsargāt saziņas konfidencialitāti. Skatīt, piemēram, Itālijas Republikas Konstitūcijas 15. pantu, Vācijas Federatīvās Republikas Pamattiesību 10. pantu, Beļģijas Konstitūcijas 22. pantu un Nīderlandes Karalistes Konstitūcijas 13. pantu.

¹² Skatīt cita starpā EST sprieduma lietā C-311/18 *Facebook Ireland and Schrems*, 172. punktu un tur citēto judikatūru. Skatīt arī VDAR 4. apsvērumu.

¹³ EST, apvienotās lietas C-511/18, C-512/18 un C-520/18, *La Quadrature du Net and Others*, 126.–128. punkts. Skatīt arī EDAU atzinuma 7/2020 Priekšlikumam par pagaidu atkāpēm no Direktīvas 2002/58/EK ar nolūku apkarot seksuālu vardarbību pret bērniem tiešsaistē (2020. gada 10. novembris) 12. punktu.

¹⁴ Sal. ar COM(2022) 209 final, 12–13. lpp.

¹⁵ Hartas 52. panta 1. punkts.

indivīds nevar tās īstenot¹⁶. Iejaukšanās attiecībā pret izvirzīto mērķi nedrīkst būt tik nesamērīga un nepieļaujama, ka kaitē šādi garantēto tiesību būtībai.¹⁷ Tas nozīmē, ka pat tādām pamattiesībām, kas pēc savas būtības nav absolūtas, piemēram, tiesības uz saziņas konfidencialitāti un tiesības uz personas datu aizsardzību, ir dažas pamatsastāvdaļas, kuras nedrīkst ierobežot.

12. EST ir vairākkārt piemērojusi “tiesību būtības” pārbaudi privātās dzīves aizsardzības elektroniskās saziņas jomā. Lietā *Tele2 Sverige and Watson* Tiesa izlēma, ka tiesību akti, kas neļauj saglabāt saziņas saturu, nav tādi, kas negatīvi ietekmētu tiesību uz privāto dzīvi un personas datu aizsardzību būtību.¹⁸ Spriedumā lietā *Schrems* Tiesa atzina, ka tiesību akti, kas atļauj valsts iestādēm vispārīgi piekļūt elektronisko komunikāciju saturam, ir uzskatāmi par tādiem, kas apdraud pašu būtību Hartas 7. pantā garantētajām pamattiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību.¹⁹ Spriedumā lietā *Digital Rights Ireland and Seitlinger and Others* Tiesa konstatēja, ka, lai gan Direktīvā 2006/24 paredzētā datu saglabāšana ir īpaši nopietna iejaukšanās pamattiesībās uz privāto dzīvi un citām Hartas 7. pantā noteiktajās tiesībās, tā nebija tāda, kas varētu nelabvēlīgi ietekmēt šo tiesību būtību, ņemot vērā, ka Direktīva neļāva iegūt zināšanas par elektronisko sakaru saturu kā tādu.²⁰ No šīs judikatūras var secināt, ka pasākumi, kas valsts iestādēm ļauj vispārīgi piekļūt saziņas saturam, visticamāk, ietekmēs Hartas 7. un 8. pantā garantēto tiesību būtību. Šie apsvērumi ir vienlīdz svarīgi arī attiecībā uz pasākumiem, kas ir paredzēti, lai noteiktu CSAM un uzmākšanos bērniem, līdzīgi kā Priekšlikumā paredzētie.
13. Turklāt EST ir atzinusi, ka datu drošības pasākumiem ir būtiska nozīme, lai nodrošinātu, ka netiek negatīvi ietekmēta Hartas 8. pantā noteikto pamattiesību uz personas datu aizsardzību būtība.²¹ Digitālajā laikmetā tehniskie risinājumi elektronisko sakaru konfidencialitātes nodrošināšanai un aizsardzībai, tostarp šifrēšanas pasākumi, ir būtiski, lai nodrošinātu visu pamattiesību ievērošanu.²² Tas būtu pienācīgi jāņem vērā, novērtējot veicamos pasākumus, lai obligāti atklātu CSAM vai uzmākšanos bērniem, jo īpaši, ja to rezultātā tiktu vājināta vai pasliktināta šifrēšana.²³
14. Turklāt hartas 52. panta 1. punkts paredz, ka jebkurš Hartā garantēto pamattiesību īstenošanas ierobežojums ir jāparedz ar likumu. Ievērojot proporcionalitātes principu, ierobežojumus drīkst uzlikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējas nozīmes mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības.²⁴ Lai izpildītu samērīguma prasību, tiesiskajā regulējumā jāparedz skaidri un precīzi noteikumi, kas reglamentētu attiecīgo pasākumu tverumu un piemērošanu un noteiktu minimālās prasības, lai personām, kuru dati tikuši saglabāti, būtu pietiekamas garantijas, kas ļautu viņu datus efektīvi aizsargāt pret ļaunprātīgas izmantošanas risku.²⁵

¹⁶ Skatīt EDAU pamatnostādnes par tādu pasākumu samērīguma novērtēšanu, kuri ierobežo pamattiesības uz privāto dzīvi un personas datu aizsardzību (2019. gada 19. decembris), 8. lpp., pieejams šeit: https://edps.europa.eu/sites/default/files/publication/19-12-19_edps_proportionality_guidelines2_en.pdf.

¹⁷ EST, lieta C-393/19, *OM*, 53. punkts.

¹⁸ EST, apvienotās lietas C-203/15 un C-698/15, *Tele2 Sverige and Watson*, 101. punkts.

¹⁹ EST, lieta C-362/14, *Schrems*, 94. punkts.

²⁰ EST apvienotās lietas C-293/12 un C-594/12 *Digital Rights Ireland and Seitlinger and Others* 39. punkts.

²¹ Turpat, 40. punkts.

²² Sk. Cilvēktiesību padomes Rezolūciju 47/16 par cilvēktiesību veicināšanu, aizsardzību un īstenošanu internetā, ANO dok. A/HRC/RES/47/16 (2021. gada 26. jūlijs).

²³ Sk. arī Pagaidu regulas 25. apsvērumu.

²⁴ Sk. “To pasākumu nepieciešamības novērtēšana, kas ierobežo pamattiesības uz personas datu aizsardzību: rīku kopums”, 2019. gada 11. aprīlis, pieejams šeit: https://edps.europa.eu/sites/default/files/publication/17-06-01_necessity_toolkit_final_en.pdf.

²⁵ EST, apvienotās lietas C-511/18, C-512/18 un C-520/18, *La Quadrature du Net and Others*, 132. punkts.

Šajā tiesiskajā regulējumā ir jānorāda, kādos apstākļos un saskaņā ar kādiem nosacījumiem šādu datu apstrādi paredzošs pasākums var tikt veikts, tādējādi garantējot, ka šāda iejaukšanās notiek tikai stingri nepieciešamajā apmērā.²⁶ Kā noskaidrojusi EST, nepieciešamība pēc šādiem aizsardzības pasākumiem ir jo lielāka, ja personas dati tiek pakļauti automatizētai apstrādei un ja ir apdraudēta aizsardzība konkrētai personas datu kategorijai, kas ir sensitīvi dati.²⁷

15. Priekšlikums ierobežotu Direktīvas 2002/58/EK ("E-privātuma direktīva")²⁸ 5. panta 1., 3. punktā un 6. panta 1. punktā paredzēto tiesību un pienākumu izmantošanu, ciktāl tas ir nepieciešams saskaņā ar Priekšlikuma 1. nodaļas 2. sadaļu izdoto atklāšanas rīkojumu izpildei. EDAK un EDAU uzskata, ka tādēļ Priekšlikums ir jānovērtē, ņemot vērā ne tikai Hartu un VDAR, bet arī Direktīvu par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 5., 6. pantu un 15. panta 1. punktu.

²⁶ Turpat.

²⁷ Turpat.

²⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2002/58/EK (2002. gada 12. jūlijs) par personas datu apstrādi un privātās dzīves aizsardzību elektronisko komunikāciju nozarē (direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju), kas grozīta ar Direktīvu 2006/24/EK un Direktīvu 2009/136/EK.

4. ĪPAŠI KOMENTĀRI

4.1 Saistība ar spēkā esošajiem tiesību aktiem

4.1.1 Saistība ar VDAR un Direktīvu par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju

16. Priekšlikumā norādīts, ka tas neskar noteikumus, kas izriet no citiem Savienības tiesību aktiem, jo īpaši no VDAR²⁹ un Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju. Pretēji Pagaidu regulai Priekšlikumā nav paredzēta skaidri izteikta pagaidu atkāpe no Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 5. panta 1. punktā, 5. panta 3. punktā un 6. panta 1. punktā noteikto tiesību un pienākumu īstenošanas, bet gan ierobežojums to īstenošanai. Turklāt jāatzīmē, ka Pagaidu regula paredz atkāpi tikai no Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 5. panta 1. punkta un 6. panta 1. punkta noteikumiem, nevis 5. panta 3. punkta.
17. Priekšlikumā ir arī atsauce uz Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 15. panta 1. punktu, kas dalībvalstīm ļauj pieņemt reglamentējošus pasākumus, lai ierobežotu minētās direktīvas 5. un 6. pantā paredzēto tiesību un pienākumu darbības jomu, ja šāds ierobežojums ir nepieciešams, piemērots un samērīgs pasākums demokrātiskā sabiedrībā, tostarp, lai novērstu, izmeklētu, atklātu noziedzīgus nodarījumus un sauktu pie atbildības par tiem. Saskaņā ar priekšlikumu Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 15. panta 1. punktu piemēro pēc analogijas gadījumos, kad priekšlikums ierobežo to tiesību un pienākumu īstenošanu, kas ir paredzēti Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 5. panta 1. punktā, 5. panta 3. punktā un 6. panta 1. punktā.
18. EDAK un EDAU atgādina, ka EST ir skaidri norādījusi, ka Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 15. panta 1. punkts ir jāinterpretē precīzi, proti, izņēmumam no saziņas konfidencialitātes principa, ko pieļauj 15. panta 1. punkts, ir jāpaliek izņēmumam un tas nedrīkst kļūt par noteikumu.³⁰ Kā turpmāk izklāstīts šajā kopīgajā atzinumā, EDAK un EDAU uzskata, ka Priekšlikums neatbilst (precīzas) nepieciešamības, efektivitātes un samērīguma prasībām. Turklāt EDAK un EDAU secina, ka Priekšlikums nozīmētu, ka iejaukšanās saziņas konfidencialitātē faktiski var kļūt par noteikumu, nevis palikt kā izņēmums.

4.1.2 Saistība ar Regulu (ES) 2021/1232 un ietekme uz seksuālas varmācības pret bērniem brīvprātīgu atklāšanu tiešsaistē

19. Saskaņā ar Priekšlikuma 88. pantu ar to tiktu atcelta Pagaidu regula, kas paredz pagaidu atkāpi no dažiem Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju noteikumiem, lai ļautu brīvprātīgi izmantot tehnoloģijas un atklātu CSAM un uzmākšanos bērniem no numura neatkarīgu starppersonu sakaru pakalpojumu sniedzējiem. Tādējādi no ierosinātās Regulas piemērošanas dienas nebūtu atkāpes no Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, kas šādiem pakalpojumu sniedzējiem ļautu brīvprātīgi atklāt seksuālu vardarbību pret bērniem tiešsaistē.

²⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (Dokuments attiecas uz EEZ) (OV L 119, 4.5.2016., 1.–88. lpp.).

³⁰ 2016. gada 21. decembra spriedums, apvienotās lietas C-203/15 un C-698/15, *Tele2 Sverige AB and Watson*, 89. punkts.

20. Ņemot vērā to, ka ar Priekšlikumu ieviestie atklāšanas pienākumi attiektos tikai uz atklāšanas rīkojumu saņēmējiem, ierosinātās Regulas tekstā būtu svarīgi skaidri norādīt, ka tehnoloģiju brīvprātīga izmantošana, lai atklātu CSAM un uzmākšanos bērniem, joprojām ir atļauta tikai tiktāl, ciktāl tas ir atļauts saskaņā ar Direktīvu par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju un VDAR. Tas nozīmētu, ka, piemēram, no numura neatkarīgu starppersonu sakaru pakalpojumu sniedzējiem būtu liegts brīvprātīgi izmantot šādas tehnoloģijas, ja vien tas nav atļauts saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ar kuriem tiek transponēta Direktīva par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, saskaņā ar Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 15. panta 1. punktu un Hartu.
21. Vispārīgi runājot, ierosinātā Regula gūtu labumu no papildu skaidrības attiecībā uz seksuālas vardarbības pret bērniem tiešsaistē brīvprātīgas atklāšanas statusu pēc ierosinātās Regulas piemērošanas datuma un pārejas no brīvprātīgas atklāšanas režīma, kas ir noteikts Pagaidu regulā, uz atklāšanas pienākumiem, kas ir noteikti ierosinātajā Regulā. Piemēram, EDAK un EDAU iesaka precizēt, ka ierosinātā Regula neparedz likumīgu pamatu personas datu apstrādei tikai ar mērķi brīvprātīgi atklāt seksuālu vardarbību pret bērniem tiešsaistē.

4.2 Likumīgs pamats saskaņā ar VDAR

22. Priekšlikuma mērķis ir izveidot VDAR izpratnē likumīgu pamatu personas datu apstrādei, lai atklātu CSAM un iedraudzināšanu. Attiecīgi paskaidrojuma rakstā ir norādīts: "Attiecībā uz obligātajām atklāšanas darbībām, kas ietver personas datu apstrādi, priekšlikums, it īpaši uz tā pamata izdotie atklāšanas rīkojumi, tādējādi rada pamatu apstrādei, kas minēta VDAR 6. panta 1. punkta c) apakšpunktā, ar ko paredz personas datu apstrādi, kas nepieciešama, lai izpildītu juridisku pienākumu saskaņā ar Savienības vai dalībvalsts tiesību aktiem, kuri piemērojami pārzinim".³¹
23. EDAK un EDAU atzinīgi vērtē Komisijas lēmumu novērst juridisko nenoteiktību attiecībā uz personas datu apstrādes juridisko pamatu, kas ir radies saskaņā ar Pagaidu regulu. EDAK un EDAU piekrīt arī Komisijas secinājumam, ka atklāšanas pasākumu ieviešanas sekas ir pārāk tālejošas un nopietnas, lai lēmumu par šādu pasākumu īstenošanu atstātu pakalpojumu sniedzēju ziņā.³² Vienlaikus EDAK un EDAU atzīmē, ka jebkurš juridisks pamats, kas pakalpojumu sniedzējiem uzliek par pienākumu iejaukties pamattiesībās uz datu aizsardzību un privāto dzīvi, būs spēkā tikai tiktāl, cik tas atbilst Hartas 52. panta 1. punktā izklāstītajiem nosacījumiem, kas ir analizēti turpmākajās sadaļās.

4.3 Riska novērtēšanas un mazināšanas pienākumi

24. Saskaņā ar Priekšlikuma II nodaļas 1. iedaļu mitināšanas pakalpojumu sniedzējiem un starppersonu sakaru pakalpojumu sniedzējiem saistībā ar katru šādu viņu piedāvāto pakalpojumu ir jāidentificē, jāanalizē, jānovērtē pakalpojuma izmantošanas risks seksuālai varmācībai pret bērniem tiešsaistē un pēc tam jāmēģina samazināt identificēto risku, piemērojot "saprātīgus mazināšanas pasākumus, kas ir pielāgoti identificētajam riskam".
25. EDAK un EDAU atzīmē, ka, novērtējot risku, pakalpojumu sniedzējam jo īpaši būtu jāņem vērā Priekšlikuma 3. panta 2. punkta a)–e) apakšpunktā uzskaitītie elementi, tostarp pakalpojumu sniedzēja noteikumos un nosacījumos norādītie aizliegumi un ierobežojumi; veids, kādā lietotāji izmanto pakalpojumu, un tā ietekme uz šo risku; veids, kādā pakalpojumu sniedzējs ir izstrādājis un izmanto pakalpojumu, iekļaujot darījumdarbības modeli, pārvaldību un attiecīgās sistēmas un procesus, kā arī to ietekmi uz šo risku. Ierosinātie elementi, kas jāņem vērā saistībā ar uzmākšanās

³¹ Turpat, 4. lpp.

³² Sal. ar Priekšlikumu, COM(2022) 209 final, 14. lpp.

risku bērniem, ir šādi: apmērs, kādā pakalpojumu izmanto vai varētu izmantot bērni; vecumu grupas un uzmākšanās risks pēc vecuma grupām; tādu funkciju pieejamība, kas nodrošina lietotāja meklēšanu, funkcijas, kas lietotājiem ļauj izveidot tiešu kontaktu ar citiem lietotājiem, jo īpaši izmantojot privātu saziņu un funkcijas, kas lietotājiem ļauj kopīgot attēlus vai videoklipus ar citiem lietotājiem.

26. Lai gan EDAK un EDAU atzīst, ka šie kritēriji šķiet būtiski, tomēr EDAK un EDAU raizējas, ka šādi kritēriji atstāj diezgan plašu interpretācijas un izvērtēšanas iespēju. Vairāki kritēriji ir aprakstīti ļoti vispārīgi (piemēram, “veids, kādā lietotāji izmanto pakalpojumu, un tā ietekme uz minēto risku”) vai ir saistīti ar daudziem tiešsaistes pakalpojumiem kopīgām pamatfunkcijām (piemēram, “ļaut lietotājiem koplietot attēlus vai videomateriālus ar citiem lietotājiem”). Tādējādi kritēriji ir šķietami pakļauti subjektīvam (nevis objektīvam) vērtējumam.
27. EDAK un EDAU uzskata, ka tas pats attiecas uz riska mazināšanas pasākumiem, kas jāveic saskaņā ar Priekšlikuma 4. pantu. Tādi pasākumi kā pakalpojumu sniedzēja satura ierobežošanas vai ieteikumu sistēmu pielāgošana ar atbilstīgu tehnisko un operatīvo pasākumu un personāla palīdzību šķiet būtiski, lai samazinātu identificēto risku. Tomēr, ja šos kritērijus piemēro sarežģītā riska novērtēšanas procesā un kombinācijā ar abstraktiem un neskaidriem terminiem, lai aprakstītu pieļaujamo riska apjomu (piemēram, “ievērojams apjoms”), tie neatbilst tiesiskās noteiktības un paredzamības kritērijiem, kas ir nepieciešami, lai attaisnotu iejaukšanos privātpersonu savstarpējās saziņas konfidencialitātē, kas ir nepārprotama iejaukšanās pamattiesībās uz privāto dzīvi un vārda brīvību.
28. Lai gan pakalpojumu sniedzējiem nav atļauts iejaukties saziņas konfidencialitātē riska novērtēšanas un mazināšanas stratēģiju ietvaros pirms atklāšanas rīkojuma saņemšanas, pastāv tieša saikne starp riska novērtēšanas un mazināšanas pienākumiem un no izrietošajiem atklāšanas pienākumiem. Priekšlikuma 7. panta 4. punkts nosaka, ka atklāšanas rīkojuma izdošana ir atkarīga no tā, vai ir pierādījumi būtiskam riskam, ka attiecīgo pakalpojumu varētu izmantot seksuālai vardarbībai pret bērniem tiešsaistē. Pirms atklāšanas rīkojuma izdošanas ir jāveic sarežģīts process, iesaistot pakalpojumu sniedzējus, koordinācijas iestādi un tiesas vai citu neatkarīgu administratīvu iestādi, kas ir atbildīga par rīkojuma izdošanu. Pirmkārt, pakalpojumu sniedzējiem ir jānovērtē risks, ka viņu pakalpojumi tiek izmantoti seksuālai vardarbībai pret bērniem tiešsaistē (Priekšlikuma 3. pants) un jāizvērtē iespējamie riska mazināšanas pasākumi (Priekšlikuma 4. pants), lai samazinātu šo risku. Pēc tam par šī pasākuma rezultātiem ir jāziņo kompetentajai koordinācijas iestādei (Priekšlikuma 5. pants). Ja riska novērtējums liecina, ka neraugoties uz mazināšanas centieniem, saglabājas būtisks risks, koordinācijas iestādei ir jāuzklausā pakalpojumu sniedzējs atklāšanas rīkojuma izdošanas pieprasījuma projekta jautājumā un jādod viņam iespēja sniegt komentārus. Pēc tam pakalpojumu sniedzējam ir jāiesniedz īstenošanas plāns, iekļaujot kompetentās datu aizsardzības iestādes atzinumu iedraudzināšanas atklāšanas gadījumā. Ja koordinācijas iestāde turpina lietu, tiesa vai cita neatkarīga administratīvā iestāde pieprasa atklāšanas rīkojumu un to izdod. Tādējādi sākotnējais riska novērtējums un identificētā riska mazināšanai izvēlētie pasākumi ir izšķirošs pamats, lai koordinācijas iestāde, kā arī kompetentā tiesu vai administratīvā iestāde izvērtētu, vai ir nepieciešams atklāšanas rīkojums.
29. EDAK un EDAU ņem vērā kompleksos pasākumus, kuru rezultātā tiek izdots atklāšanas rīkojums, kas ietver pakalpojuma sniedzēja sākotnējo riska novērtējumu un pakalpojumu sniedzēja priekšlikumu par riska mazināšanas pasākumiem, kā arī pakalpojumu sniedzēja turpmāko mijiedarbību ar kompetento koordinācijas iestādi. EDAK un EDAU uzskata, ka pakalpojumu sniedzējam ir būtiska iespēja ietekmēt procesa iznākumu. Šajā saistībā EDAK un EDAU atzīmē Priekšlikuma 17. apsvēruma atrunu, ka pakalpojumu sniedzējiem būtu jāspēj risku ziņojuma ietvaros norādīt “savu vēlmi un gatavību” saņemt atklāšanas rīkojumu. Tādējādi nevar pieņemt, ka katrs pakalpojumu sniedzējs centīsies izvairīties no

atklāšanas rīkojuma izdošanas, lai saglabātu savu lietotāju saziņas konfidencialitāti, piemērojot visefektīvākos, bet vismazāk traucējošos mazināšanas pasākumus, jo īpaši, ja šādi mazināšanas pasākumi traucē pakalpojumu sniedzēja brīvībai veikt darījumdarbību saskaņā ar Hartas 16. pantu.

30. EDAK un EDAU vēlas uzsvērt, ka procesuālie aizsardzības pasākumi nekad nevar pilnībā aizstāt neatkarīgus aizsardzības pasākumus. Tādējādi iepriekš aprakstītais kompleksais process, kura rezultātā, iespējams, tiek izdots atklāšanas rīkojums, būtu jāpapildina ar pēc būtības pamatotiem pienākumiem. EDAK un EDAU uzskata, ka Priekšlikumā trūkst skaidrības par vairākiem svarīgiem elementiem (piemēram, jēdzieniem “būtisks risks” un “lielā mērā”), kurus nevar labot ar vairākiem procesuālo garantiju līmeņiem. Tas ir vēl jo svarīgāk, ņemot vērā faktu, ka struktūrām, kuras atbild par šo aizsardzības pasākumu piemērošanu (piemēram, pakalpojumu sniedzējiem un tiesu iestādēm), ir plaša rīcības brīvība attiecībā uz tiesību līdzsvarošanu katrā atsevišķā gadījumā. Ņemot vērā plašo iejaukšanos pamattiesībās, kas izrietētu no Priekšlikuma pieņemšanas, likumdevējam būtu jānodrošina lielāka skaidrība Priekšlikumā par to, kad un kur šāda iejaukšanās ir pieļaujama. Atzīstot, ka reglamentējošie pasākumi nevar būt pārāk preskriptīvi un tiem ir jāatstāj zināma elastība praktiskajā piemērošanā, EDAK un EDAU uzskata, ka Priekšlikuma pašreizējais teksts atstāj pārāk daudz iespēju potenciālai ļaunprātīgai izmantošanai, jo nav skaidru būtisko normu.
31. Ņemot vērā iespējamo būtisko ietekmi uz ļoti lielu datu subjektu skaitu (t. i., potenciāli visiem starppersonu sakaru pakalpojumu lietotājiem), EDAK un EDAU uzsver, ka tiesību aktos ir nepieciešams augsts tiesiskās noteiktības, skaidrības un paredzamības līmenis, lai nodrošinātu ierosināto pasākumu reālu efektivitāti izvirzītā mērķa sasniegšanā, un vienlaikus tie vismazāk kaitētu attiecīgajām pamattiesībām.

4.4 Nosacījumi atklāšanas rīkojumu izsniegšanai

32. Priekšlikuma 7. pantā ir paredzēts, ka iedibinājumu koordinējošajai iestādei būs pilnvaras pieprasīt atklāšanas rīkojuma izdošanu šīs dalībvalsts kompetentajai tiesu iestādei vai citai neatkarīgai administratīvai iestādei, pieprasot mitināšanas pakalpojumu sniedzējam vai starppersonu komunikācijas pakalpojumu sniedzējam veikt 10. pantā norādītos pasākumus, lai konkrētā pakalpojumā atklātu seksuālu varmācību pret bērniem tiešsaistē.
33. EDAK un EDAU pienācīgi ņem vērā šos elementus, kas ir jāizpilda pirms atklāšanas rīkojuma izdošanas:
- ir pierādījumi par būtisku risku, ka pakalpojums tiek izmantots seksuālai varmācībai pret bērniem tiešsaistē attiecīgi 7. panta 5., 6. vai 7. punkta nozīmē;
 - atklāšanas rīkojuma izdošanas iemesli ir svarīgāki par negatīvajām sekām visu ietekmēto pušu tiesībām un likumīgajām interesēm, jo īpaši ņemot vērā vajadzību nodrošināt taisnīgu līdzsvaru starp šo pušu pamattiesībām.
34. Būtiska riska nozīme ir noteikta 7. panta 5. un turpmākajos punktos atkarībā no izskatāmā atklāšanas rīkojuma veida. Būtisks risks tiek pieņemts gadījumos, kad tiek izdoti atklāšanas rīkojumi par zināmu CSAM atklāšanu, ja:
- neraugoties uz visiem mazināšanas pasākumiem, kurus pakalpojumu sniedzējs ir varējis veikt vai veiks, pastāv iespēja, ka pakalpojums lielā mērā tiek izmantots zināma seksuālās varmācības pret bērniem materiāla izplatīšanai; un
 - ir pierādījumi par pakalpojumu vai salīdzināmu pakalpojumu (ja pakalpojums Savienībā vēl nav piedāvāts datumā, kad tiek pieprasīts izsniegt atklāšanas rīkojumu), kas ir izmantots pēdējo 12 mēnešu laikā un lielā mērā zināmu bērnu seksuālās izmantošanas materiālu izplatīšanai.

35. Lai izdotu atklāšanas rīkojumu par nezināmu CSAM, iespējamībai un faktiskajiem pierādījumiem ir jānorāda uz nezināmu CSAM, un ir jābūt sniegtam iepriekšējam atklāšanas rīkojumam ir jābūt par zināmu CSAM, kā rezultātā pakalpojumu sniedzējs ir iesniedzis ievērojamu skaitu CSAM ziņojumu (Priekšlikuma 7. panta 6. punkts). Lai izsniegtu iedraudzināšanas atklāšanas rīkojumu, tiks uzskatīts, ka pastāv būtisks risks, ja pakalpojumu sniedzējs kvalificējas kā starppersonu komunikācijas pakalpojumu sniedzējs, pastāv iespēja, ka pakalpojums lielā mērā tiek izmantots, lai uzmāktos bērniem, un ir pierādījumi, ka pakalpojums ir lielā mērā izmantots, lai uzmāktos bērniem (Priekšlikuma 7. panta 7. punkts).
36. EDAK un EDAU norāda, ka, pat ar Priekšlikuma 7. panta 5.–7. punktā specifikācijām atklāšanas rīkojuma izdošanas nosacījumos dominē neskaidri juridiski termini, piemēram, “lielā mērā” un “ievērojams skaits”, un tie daļēji atkārtojas, jo pierādījumi par agrāku ļaunprātīgu izmantošanu bieži vien palīdz noteikt turpmākas ļaunprātīgas izmantošanas iespējamību.
37. Priekšlikums paredz sistēmu, pēc kuras, lemjot par atklāšanas rīkojuma nepieciešamību, ir jāpieņem paredzošs lēmums par pakalpojuma turpmāku izmantošanu seksuālas vardarbības pret bērniem nolūkos tiešsaistē. Tādējādi ir saprotams, ka 7. pantā izklāstītajiem elementiem ir prognozējošs raksturs. Tomēr Priekšlikuma norādes uz neskaidriem jēdzieniem apgrūtina pakalpojumu sniedzējiem, kā arī pilnvarotai kompetentajai tiesu vai citai neatkarīgai administratīvai iestādei paredzamu un nepatvaļīgu ar Priekšlikumu ieviesto juridisko prasību piemērošanu. EDAK un EDAU ir nobažījušies, ka šie plašie un neskaidrie jēdzieni radīs juridiskās noteiktības trūkumu un arī izraisīs ievērojamas atšķirības priekšlikuma konkrētajā īstenošanā visā Savienībā atkarībā no tā, kā dalībvalstu tiesu vai citas neatkarīgas administratīvās iestādes interpretēs tādus jēdzienus kā “iespējamība” un “ievērojams apmērs”. Šāds iznākums nebūtu pieņemams, ņemot vērā to, ka noteikumi par atklāšanas rīkojumiem starppersonu sakaru pakalpojumu sniedzējiem veidos “ierobežojumus” saziņas konfidencialitātes principam, kas ir noteikts Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 5. pantā, un tāpēc skaidrība un paredzamība ir ārkārtīgi svarīga, lai nodrošinātu šo ierobežojumu vienādu piemērošanu visā Savienībā.

4.5 Paredzēto pasākumu nepieciešamības un samērīguma analīze³³

38. Kā norādīts iepriekš, var tikt izdoti trīs veidu atklāšanas rīkojumi: atklāšanas rīkojumi par zināmu materiālu, kurā ietverta seksuāla vardarbība pret bērniem, izplatīšanu (Priekšlikuma 7. panta 5. punkts), atklāšanas rīkojumi par jaunu materiālu, kurā ietverta seksuāla vardarbība pret bērniem, izplatīšanu (Priekšlikuma 7. panta 6. punkts) un atklāšanas rīkojumi par uzmākšanos bērniem (Priekšlikuma 7. panta 7. punkts). Katra atklāšanas rīkojuma praktiskai īstenošanai parasti ir nepieciešama cita tehnoloģija. Līdz ar to tiem ir atšķirīgs ierobežojošs līmenis un tie atšķirīgi ietekmē tiesības uz privāto dzīvi un personas datu aizsardzību.
39. Tehnoloģijas zināmu materiālu par seksuālo varmācību pret bērniem parasti ir atbilstošas tādā nozīmē, ka tās balstās uz zināmu CSAM esošu datubāzi, ar kuru var salīdzināt attēlus (tostarp kadrus no videomateriāliem). Lai saskaņošana būtu iespējama, pakalpojumu sniedzēja apstrādātajiem materiāliem un datu bāzes attēliem ir jābūt digitāliem, parasti tos pārvēršot jaucējvērtībās. Šāda veida

³³ Sk. arī “EDAU īso nepieciešamības un proporcionalitātes ceļvedi”, kas ir pieejams šeit: https://edps.europa.eu/sites/default/files/publication/20-01-28_edps_quickguide_en.pdf.

jaucējtehnoloģija ir aplēsusi, ka viltus pozitīvu gadījumu skaits nepārsniedz 1 no 50 miljardiem (proti, viltus pozitīvu gadījumu koeficients ir 0,000000002 %).³⁴

40. Jaunu CSAM atklāšanai parasti izmanto cita veida tehnoloģiju, tostarp klasifikatorus un mākslīgo intelektu (AI).³⁵ Tomēr to kļūdu līmenis parasti ir ievērojami augstāks. Piemēram, ietekmes novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka pastāv tehnoloģijas jaunu CSAM atklāšanai, kur precizitātes līmeni var iestatīt uz 99,9 % (proti, 0,1 % viltus pozitīvu rezultātu rādītājs), bet ar šo precizitātes līmeni tās spēj identificēt tikai 80 % no CSAM attiecīgajā datu kopā.³⁶
41. Par uzmākšanās bērniem atklāšanu teksta saziņā letekmes novērtējuma ziņojumā ir paskaidrots, ka tur parasti pamatā ir shēmas atklāšana. Ietekmes novērtējuma ziņojumā ir norādīts, ka dažām esošajām iedraudzināšanas atklāšanas tehnoloģijām ir 88 % “precizitātes rādītājs”³⁷. Saskaņā ar Komisijas sniegto informāciju tas nozīmē, ka “no 100 sarunām, kas atzīmētas kā iespējami noziedzīga uzmākšanās bērniem, 12 sarunas pēc pārskatīšanas [saskaņā ar Priekšlikumu to veic ES centrs] var izslēgt un par tām netiks ziņots tiesībsardzības iestādēm”.³⁸ Tomēr, lai gan Priekšlikums (pretēji Pagaidu regulai) attiektos arī uz audio sakariem, Ietekmes novērtējuma ziņojumā nav sīkāk izklāstīti tehnoloģiskie risinājumi, ko varētu izmantot, lai atklātu iedraudzināšanu šādā vidē.

4.5.1 Atklāšanas efektivitāte

42. Nepieciešamība nozīmē to, ka ir nepieciešams uz faktiem balstīts novērtējums par paredzēto pasākumu efektivitāti izvirzītā mērķa sasniegšanā un to, vai tas ir mazāk traucējošs nekā citas opcijas tā paša mērķa sasniegšanai.³⁹ Vēl viens faktors, kas jāņem vērā, novērtējot ierosinātā pasākuma proporcionalitāti, ir esošo pasākumu efektivitāte, kas pārsniedz ierosināto.⁴⁰ Ja pasākumi tam pašam vai līdzīgam mērķim jau pastāv, to efektivitāte būtu jāizvērtē samērīguma novērtējuma ietvaros. Bez šāda esošo pasākumu, kam ir tāds pats vai līdzīgs mērķis, efektivitātes novērtējuma jauna pasākuma samērīguma pārbaudi nevar uzskatīt par pienācīgi veiktu.
43. Ja mitināšanas pakalpojumu sniedzēji un starppersonu sakaru pakalpojumu sniedzēji konstatē CSAM vai iedraudzināšanu, viņi var palīdzēt sasniegt vispārējo mērķi — novērst un apkarot seksuālo varmācību pret bērniem un ar seksuālas varmācības pret bērniem saistītu materiālu izplatīšanu tiešsaistē. Vienlaikus nepieciešamība novērtēt priekšlikumā paredzēto pasākumu efektivitāti rada trīs galvenos jautājumus:
 - Vai pasākumi seksuālās varmācības pret bērniem atklāšana tiešsaistē ir viegli apejama?

³⁴ Sk. Eiropas Komisijas dienesta darba dokumentu Ietekmes novērtējuma ziņojums, kas ir pievienots dokumentam Priekšlikums par Eiropas Parlamenta un Padomes regulu, ar ko paredz noteikumus seksuālas vardarbības pret bērniem novēršanai un apkarošanai, SWD(2022) 209 final, (turpmāk tekstā “Ietekmes novērtējuma ziņojums” vai “SWD(2022) 209 final”), 281. lpp., fn. 511.

³⁵ Ietekmes novērtējuma ziņojums, 281. lpp.

³⁶ Turpat, 282. lpp.

³⁷ Turpat, 283. lpp.

³⁸ Priekšlikums, COM(2022) 209 final, 14. lpp. 32. punkts

³⁹ EDAU, “To pasākumu nepieciešamības novērtēšana, kas ierobežo pamattiesības uz personas datu aizsardzību: rīku kopums”, 2019. gada 11. aprīlis, 5. lpp.; EDAU, EDAU pamatnostādnes par tādu pasākumu samērīguma novērtēšanu, kuri ierobežo pamattiesības uz privāto dzīvi un personas datu aizsardzību (2019. gada 19. decembris), 8. lpp.

⁴⁰ EDAU, EDAU pamatnostādnes par tādu pasākumu samērīguma novērtēšanu, kuri ierobežo pamattiesības uz privāto dzīvi un personas datu aizsardzību (2019. gada 19. decembris), 11. lpp.

- Kā atklāšanas darbības ietekmēs tiesībaizsardzības iestāžu veiktās darbības?⁴¹
 - Kā Priekšlikums mazinātu juridisko nenoteiktību?
44. EDAK un EDAU nav jāatbild uz šiem jautājumiem detalizēti. Tomēr EDAK un EDAU atzīmē, ka ne Ietekmes novērtējuma ziņojumā, ne Priekšlikumā šie jautājumi nav pilnībā aplūkoti.
45. Kas attiecas uz iespēju apiet CSAM atklāšanu, jāatzīmē, ka pašlaik šķiet, ka nav tehnoloģiska risinājuma šifrētā veidā kopīgota CSAM atklāšanai. Tāpēc jebkuru atklāšanas darbību — pat klienta puses skenēšanu, kas ir paredzēta pakalpojumu sniedzēja piedāvātās pilnās šifrēšanas apiešanai,⁴² var viegli apiet, saturu pirms nosūtīšanas vai augšupielādes šifrējot ar atsevišķas lietojumprogrammas palīdzību. Tādējādi Priekšlikumā paredzētie atklāšanas pasākumi varētu mazāk ietekmēt CSAM izplatīšanu internetā, nekā varētu cerēt.
46. Turklāt Komisija sagaida, ka, pieņemot Priekšlikumā paredzētos atklāšanas pienākumus, palielināsies ziņojumu skaits par seksuālu varmācību pret bērniem tiesībaizsardzības iestādēm.⁴³ Tomēr ne Priekšlikumā, ne Ietekmes novērtējuma ziņojumā nav paskaidrots, kā tādējādi tiks novērsti pašreizējā stāvokļa trūkumi. Ņemot vērā tiesībaizsardzības iestāžu ierobežotos resursus, šķiet, būtu nepieciešams labāk izprast, vai ziņojumu apjoma palielināšana nozīmīgi ietekmētu tiesībaizsardzības pasākumus pret seksuālu varmācību pret bērniem. Jebkurā gadījumā EDAK un EDAU vēlas uzsvērt, ka šādi ziņojumi būtu jānovērtē savlaicīgi, lai nodrošinātu lēmuma par ziņotā materiāla kriminālo nozīmi pieņemšanu pēc iespējas ātrāk un iespēju robežās ierobežotu nebūtisku datu saglabāšanu.

4.5.2 Ne mazāk traucējošs pasākums

47. Pieņemot Komisijas paredzētās CSAM un iedraudzināšanas atklāšanas pozitīvās ietekmes iespējamo īstenošanu, atklāšanai ir jābūt vismazāk traucējošajam no tikpat efektīviem pasākumiem. Priekšlikuma 4. pantā ir paredzēts, ka pakalpojumu sniedzējiem vispirms būtu jāapsver iespēja pieņemt mazinošus pasākumus, lai samazinātu risku, ka viņu pakalpojums tiek izmantots seksuālai varmācībai pret bērniem tiešsaistē, zem sliekšņa, kas attaisno atklāšanas rīkojuma izdošanu. Ja ir mazināšanas pasākumi, kas varētu būtiski samazināt iedraudzināšanas vai CSAM apmaiņas apjomu attiecīgajā pakalpojumā, šie pasākumi bieži vien būtu mazāk traucējoši nekā atklāšanas rīkojums.⁴⁴ Tādējādi, ja attiecīgais pakalpojumu sniedzējs brīvprātīgi nepieņem šādus pasākumus, kompetentajai neatkarīgajai administratīvajai iestādei vai tiesu iestādei vajadzētu būt iespējai noteikt ietekmes mazināšanas pasākumu īstenošanu kā obligātu un izpildāmu, nevis izdot atklāšanas rīkojumu. EDAK un EDAU uzskata par nepietiekamu, ka Priekšlikuma 5. panta 4. punkts ļauj koordinācijas iestādei "pieprasīt" pakalpojumu sniedzējam ieviest, pārskatīt, pārtraukt vai paplašināt seku mazināšanas pasākumus, jo šāda prasība nebūtu izpildāma neatkarīgi; neievērošana tiktu "sankcionēta" tikai ar pavēli par atklāšanas rīkojumu.

⁴¹ Saskaņā ar Ietekmes novērtējuma ziņojuma II pielikuma 132. lpp. 85,71% tiesībaizsardzības iestāžu aptaujas respondentu pauda bažas par seksuālās vardarbības pret bērniem materiālu skaita pieaugumu pēdējā desmitgadē un resursu (proti, cilvēku, tehnisko resursu) trūkumu.

⁴² Skatiet tālāk 4.10. sadaļu.

⁴³ Sk. *inter alia* Ietekmes novērtējuma ziņojuma 3. pielikumu, SWD(2022) 209 final, 176. lpp.

⁴⁴ Piemēram, varētu apsvērt tādus pasākumus kā CSAM pārsūtīšanas klienta puses bloķēšana, liedzot augšupielādēt un nosūtīt elektroniskās saziņas saturu, jo tie noteiktos kontekstos var palīdzēt novērst zināmu CSAM aprieti.

48. Tādējādi EDAU un EDAU uzskata, ka koordinācijas iestādei vai kompetentajai neatkarīgajai administratīvajai vai tiesu iestādei ir jābūt nepārprotami pilnvarotai noteikt mazāk traucējošus mazināšanas pasākumus pirms atklāšanas rīkojuma izdošanas vai tā vietā.

4.5.3 Samērīgums tiešā nozīmē

49. Lai pasākums atbilstu Hartas 52. panta 1. punktā noteiktajam samērīguma principam, pasākuma radītās priekšrocības nedrīkst būt mazākas par pasākuma radītajiem trūkumiem attiecībā uz pamattiesību īstenošanu. Tādējādi proporcionalitātes princips “ierobežo iestādes to pilnvaru īstenošanā, pieprasot panākt līdzsvaru starp izmantotajiem līdzekļiem un paredzēto mērķi (vai sasniegto rezultātu)”.⁴⁵
50. Lai varētu novērtēt pasākuma ietekmi uz privātās dzīves un personas datu aizsardzības pamattiesībām, īpaši svarīgi ir precīzi noteikt:⁴⁶
- **pasākuma darbības jomu**, tostarp ietekmēto cilvēku skaitu un to, vai tas rada “papildu ielaušanos” (proti, iekļaušanos to personu privātajā dzīvē, kuras nav pasākuma subjekti);
 - **pasākuma apjomu**, tostarp apkopotās informācijas apjomu, pasākuma ilgumu un to, vai pārbaudāmajam pasākumam ir nepieciešama īpašu kategoriju datu vākšana un apstrāde;
 - **iekļaušanās pakāpi**, ņemot vērā pasākumam pakļautās darbības raksturu (vai tas ietekmē darbības, uz kurām attiecas konfidencialitātes pienākums, advokāta un klienta attiecības; medicīnisko darbību), kontekstu, vai tā ir attiecīgo personu profilēšana, vai apstrāde (daļēji vai pilnībā) ietver automatizētas lēmumu pieņemšanas sistēmas izmantošanu ar “kļūdas robežu”;
 - vai tas attiecas uz **neizsargātām personām**;
 - vai tas ietekmē arī **citas pamattiesības** (piemēram, tiesības uz vārda brīvību kā lietās *Digital Rights Ireland and Seitlinger and Others* un *Tele2 Sverige and Watson*).⁴⁷
51. Šajā kontekstā ir arī svarīgi atzīmēt, ka ietekme uz konkrēto fizisko personu var būt neliela, bet tomēr nozīmīga vai ļoti nozīmīga kolektīvi/sabiedrībai kopumā.⁴⁸
52. Visiem trim atklāšanas rīkojumu veidiem (zināma CSAM, jauna CSAM un iedraudzināšanas atklāšana) pašlaik pieejamās tehnoloģijas balstās uz visu ietekmēto lietotāju satura datu automatizētu apstrādi. Satura analīzei izmantotās tehnoloģijas bieži ir kompleksas, parasti ietverot AI izmantošanu. Rezultātā šīs tehnoloģijas darbība pakalpojuma lietotājam var nebūt pilnībā saprotama. Turklāt ir zināms, ka pašlaik pieejamajām tehnoloģijām, jo īpaši tām, kas ir paredzētas jaunu CSAM vai iedraudzināšanas

⁴⁵ Sk. lietas C-343/09 *Afton Chemical* 45. punktu; apvienoto lietu C-92/09 un C-93/09 *Volker und Markus Schecke and Hartmut Eifert* 74. punktu; lietu C-581/10 un C-629/10 *Nelson and Others* 71. punktu; lietas C-283/11 *Sky Österreich* 50. punktu un lietas C-101/12 *Schaible* 29. punktu. Sk. tālāk EDAU “To pasākumu nepieciešamības novērtēšana, kas ierobežo pamattiesības uz personas datu aizsardzību: rīku kopums” (2017. gada 11. aprīlis).

⁴⁶ EDAU Pamatnostādnes par tādu pasākumu samērīguma novērtēšanu, kuri ierobežo pamattiesības uz privāto dzīvi un personas datu aizsardzību (2019. gada 19. decembris), 23. lpp.

⁴⁷ Sk. arī EDAU, atziņums 7/2020, Priekšlikums par pagaidu atkāpēm no Direktīvas 2002/58/EK ar nolūku apkarot seksuālu vardarbību pret bērniem tiešsaistē (2020. gada 10. novembris), 9. lpp. un tālāk.

⁴⁸ EDAU, Pamatnostādnes par tādu pasākumu samērīguma novērtēšanu, kuri ierobežo pamattiesības uz privāto dzīvi un personas datu aizsardzību (2019. gada 19. decembris), 20. lpp.

gadījumu atklāšanai, ir salīdzinoši augsts kļūdu līmenis.⁴⁹ Turklāt pastāv risks, ka saskaņā ar Priekšlikuma 12. panta 1. punktu un 48. panta 1. punktu tiks nodoti ziņojumi ES centram, pamatojoties uz “potenciālas” CSAM atklāšanu.

53. Turklāt vispārīgie nosacījumi atklāšanas rīkojuma izdošanai saskaņā ar Priekšlikumu, proti, attiecināti uz visu pakalpojumu, nevis tikai atsevišķiem sakariem⁵⁰, ilgums līdz 24 mēnešiem zināmai vai jaunai CSAM un līdz 12 mēnešiem attiecībā uz iedraudzināšanu⁵¹ u. c., praksē var radīt ļoti plašu rīkojuma darbības jomu. Rezultātā praktiskā uzraudzība faktiski būtu vispārīga un nediskriminējoša, nevis mērķorientēta.
54. Ņemot vērā iepriekš minēto, EDAK un EDAU ir arī nobažījušies par iespējamo noraidošo ietekmi uz vārda brīvības izpausmēm. EDAK un EDAU atgādina, ka šāda noraidošā ietekme tiek uzskatīta par ticamāku, ja tiesību akti ir ne tik skaidri.
55. Tā kā juridiskās noteiktības prasības izpildei trūkst nepieciešamās specifikas, precizitātes un skaidrības,⁵² turklāt ņemot vērā tās plašo darbības jomu, proti, visus attiecīgo informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzējus, kuri piedāvā šādus pakalpojumus Savienībā,⁵³ Priekšlikums nenodrošina, ka CSAM un iedraudzināšanas gadījumu atklāšanā tiks efektīvi īstenota tikai mērķtiecīga pieeja. Tādējādi EDAK un EDAU uzskata, ka praksē priekšlikums varētu kļūt par pamatu *de facto* vispārīgāi un neizvēlīgai visu ES/EEZ lietotāju praktiski jebkura veida elektroniskās saziņas satura skenēšanai. Tā rezultātā tiesību akti var cilvēkiem likt atturēties no legāla satura kopīgošanas, baidoties, ka viņu rīcība varētu vērsties pret viņiem.
56. Ņemot to vērā, EDAK un EDAU atzīst, ka dažādi pasākumi seksuālās varmācības pret bērniem tiešsaistē apkarošanai var ietvert dažādus iejaukšanās līmeņus. Kā provizorisku jautājumu EDAK un EDAU norāda, ka automatizēta runas vai teksta analīze, lai identificētu iespējamus uzņēmējdarbības gadījumus bērniem, visticamāk var radīt būtiskākus traucējumus nekā attēlu vai videomateriālu saskaņošana, pamatojoties uz iepriekš apstiprinātiem CSAM gadījumiem, lai noteiktu CSAM izplatīšanu. Turklāt ir jānošķir “zināmo CSAM” un “jaunu CSAM” atklāšana. Tāpat arī ietekme būtu vēl vairāk jādiferencē starp mitināšanas pakalpojumu sniedzējiem adresētajiem un starppersonu sakaru pakalpojumu sniedzējiem noteiktajiem pasākumiem.

4.5.4 Zināmu materiālu par seksuālo varmācību pret bērniem atklāšana

57. Lai gan saskaņā ar 4. apsvērumu Priekšlikums būtu “tehnoloģiski neitrāls”, ierosināto atklāšanas pasākumu efektivitāte un to ietekme uz fiziskām personām būs ļoti atkarīga no izmantotās tehnoloģijas izvēles un atlasītajiem rādītājiem. Šo faktu Komisija ir atzinusi Ietekmes novērtējuma ziņojumā, 8. pielikums,⁵⁴ un apstiprinājusi citos pētījumos, piemēram, Eiropas Parlamenta Izpētes dienesta novērtējumā mērķtiecīgas aizstāšanas ietekmei uz Komisijas priekšlikumu saistībā ar pagaidu

⁴⁹ Sk. detalizētu informāciju iepriekš 4.5. sadaļā un tālāk a pakšsadaļā 4.8.2.

⁵⁰ Sk. Priekšlikuma 7. panta 1. punktu.

⁵¹ Sk. Priekšlikuma 7. panta 9. punkta trešo apakšsadaļu.

⁵² Sal. EST, lieta C-197/96 *Commission of the European Communities v French Republic*, 15. punkts.

⁵³ Sk. Priekšlikuma 1. panta 2. punktu.

⁵⁴ Sal. informācija par viltus pozitīvu rezultātu rādītājiem Ietekmes novērtējuma ziņojumā, 8. pielikums, 279. lpp. un turpmāk.

atkāpi no 2021. gada februāra Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, lai apkarotu seksuālo varmācību pret bērniem tiešsaistē.⁵⁵

58. Priekšlikuma 10. pantā ir izklāstītas vairākas prasības par atklāšanas nolūkos izmantojamām tehnoloģijām, jo īpaši attiecībā uz to efektivitāti, uzticamību un vismazāko iejaukšanos saistībā ar lietotāju tiesībām uz privāto un ģimenes dzīvi, tostarp sakaru konfidencialitāti un personas datu aizsardzību.
59. Šajā kontekstā EDAK un EDAU atzīmē, ka pašlaik vienīgās tehnoloģijas, kas, kā šķiet, spēj vispārīgi atbilst šiem standartiem, ir tās, ko izmanto, lai atklātu zināmus CSAM, proti, atbilstības tehnoloģijas, kas atsaucei balstās uz jaucējvērtību datubāzi.

4.5.5 Iepriekš nezināmu materiālu par seksuālo varmācību pret bērniem atklāšana

60. Novērtējot pasākumus, kuru mērķis ir iepriekš nezināmu (jaunu) CSAM atklāšana, tiek izdarīti dažādi secinājumi par to efektivitāti, uzticamību un ietekmes pamattiesībām uz privāto dzīvi un datu aizsardzību ierobežošanu.
61. Pirmkārt, kā paskaidrots Priekšlikuma Ietekmes novērtējuma ziņojumā, tehnoloģijas, ko pašlaik izmanto iepriekš nezināmu CSAM atklāšanai, ietver klasifikatorus un AI. Klasifikators ir jebkurš algoritms, kas sašķiro datus marķētās klasēs vai informācijas kategorijās, izmantojot shēmas atpazīšanu.⁵⁶ Tādējādi šīm tehnoloģijām ir atšķirīgi rezultāti un ietekme precizitātes, efektivitātes un iejaukšanās līmeņa ziņā. Vienlaikus tām ir arī daudz lielāka nosliece uz kļūdām.
62. Metodes, ko izmanto iepriekš nezināmu CSAM atklāšanai, ir līdzīgas tām, ko izmanto, lai atklātu uzmākšanos bērniem, jo to abu pamatā nav vienkāršas atbilstības tehnoloģijas, bet prognozēšanas modeļi, izmantojot AI tehnoloģijas. EDAK un EDAU uzskata, ka, atklājot iepriekš nezināmu CSAM, ir jāievēro liela piesardzība, jo sistēmas kļūdas smagi ietekmētu datu subjektus, kuri automātiski tiktu atzīmēti kā personas, kuras, iespējams, ir izdarījušas ļoti smagu noziegumu, un tiktu paziņoti viņu personas dati un saziņas informācija.
63. Otrkārt, literatūrā atrodami izpildes rādītāji, no kuriem daži ir izcelti Priekšlikumam pievienotajā ietekmes novērtējuma ziņojumā,⁵⁷ sniedz ļoti maz informācijas par to aprēķināšanai izmantotajiem nosacījumiem un to atbilstību reālās dzīves apstākļiem, tātad to sniegums reālajā pasaulē varētu būt ievērojami zemāks par gaidīto, samazinot precizitāti un palielinot “viltus pozitīvo” rezultātu procentuālo daļu.
64. Treškārt, izpildes rādītāji būtu jāapsver attiecīgo atklāšanas rīku izmantošanas konkrētajā kontekstā un jāsniedz izsmeļošs ieskats par atklāšanas rīku darbību. Izmantojot mākslīgā intelekta algoritmus attēliem vai tekstam, ir labi apraksti par to, ka atsevišķu iedzīvotāju grupu pārstāvības trūkums algoritma apmācībai izmantotajos datos var izraisīt objektivitātes trūkumu un diskrimināciju. Šie objektivitātes trūkumi ir jāidentificē, jānosaka un jāsamazina līdz pieņemamam līmenim, lai atklāšanas sistēmas būtu patiesi noderīgas sabiedrībai kopumā.

⁵⁵ Sal. Komisijas priekšlikums par pagaidu atkāpi no Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju, lai apkarotu seksuālo varmācību pret bērniem tiešsaistē: mērķtiecīgas aizstāšanas ietekmes novērtējums (Eiropas Parlamenta izpētes dienests, 2021. gada februāris), 14. lpp. un turpmāk.

⁵⁶ Ietekmes novērtējuma ziņojums, 8. pielikums, 281. lpp.

⁵⁷ Ietekmes novērtējuma ziņojums, 8. pielikums, 281.–283. lpp.

65. Lai gan ir veikts pētījums par atklāšanai izmantotajām tehnoloģijām,⁵⁸ EDAK un EDAU uzskata, ka ir nepieciešama turpmāka analīze esošo rīku uzticamības novērtēšanai. Šī analīze būtu jāpamato uz izsmeļošiem izpildes rādītājiem, un vajadzētu novērtēt iespējamo kļūdu ietekmi reālos dzīves apstākļos uz visiem datu subjektiem, uz kuriem attiecas Priekšlikums.
66. Kā minēts iepriekš, EDAK un EDAU ir nopietnas šaubas par to, cik lielā mērā Priekšlikuma 7. panta 6. punktā paredzētās procesuālās garantijas ir pietiekamas, lai kompensētu šos riskus. Turklāt, kā norādīts iepriekš, viņi atzīmē, ka Priekšlikumā pieļaujamā riska apjoma raksturošanai ir izmantoti diezgan abstrakti un neskaidri termini (piemēram, "ievērojams apjoms").
67. EDAK un EDAU ir nobažījušies, ka šie plašie un neskaidrie jēdzieni radīs juridiskās noteiktības trūkumu un arī izraisīs lielas atšķirības Priekšlikuma konkrētajā īstenošanā visā Savienībā, atkarībā no tā, kā dalībvalstu tiesu vai citas neatkarīgas administratīvās iestādes interpretēs tādus jēdzienus kā "iespējamība" un "ievērojams apjoms". Tas rada bažas arī tādēļ, ka noteikumi par atklāšanas rīkojumiem būs Direktīvas par privāto dzīvi un elektronisko komunikāciju 5. pantā noteiktā konfidencialitātes principa "ierobežojumi". Tāpēc ierosinātajā Regulā ir jāuzlabo to skaidrība un paredzamība.

4.5.6 Bērnu pavadināšanas ("iedraudzināšanas") atklāšana

68. EDAK un EDAU norāda, ka ierosinātie pasākumi, kas attiecas uz bērnu pavadināšanu ("iedraudzināšana") atklāšanu un ietver runas vai teksta automatizētu analīzi, visticamāk, būs visnozīmīgākā iejaukšanās lietotāju tiesībās uz privāto un ģimenes dzīvi, tostarp saziņas konfidencialitāti un personas datu aizsardzību.
69. Lai gan zināmu un pat jaunu CSAM atklāšana var ierobežoties ar attēlu un videomateriālu analīzi, iedraudzināšanas atklāšana pēc definīcijas attiektos uz visu teksta (un, iespējams, audio) saziņu, kas ietilpst atklāšanas rīkojuma darbības jomā. Rezultātā attiecīgās saziņas konfidencialitātes traucējumu intensitāte ir daudz lielāka.
70. EDAK un EDAU uzskata, ka, izmantojot starppersonu sakaru pakalpojumus pārraidītās teksta saziņas *de facto* vispārīgu un neizvēlīgu automatizēto analīzi, lai identificētu iespējamo uzmākšanos bērniem, netiek ievērotas nepieciešamības un samērīguma prasības. Pat ja izmantotā tehnoloģija ierobežojas ar rādītāju izmantošanu, EDAU un EDAU uzskata, ka šādas vispārējas un neizvēlīgas analīzes izmantošana ir pārmērīga un var pat ietekmēt Hartas 7. pantā noteikto pamattiesību uz privāto dzīvi būtību.
71. Kā jau minēts, neatkarīgu aizsardzības pasākumu trūkumu saistībā ar bērnu uzmākšanās atklāšanas pasākumiem nevar kompensēt tikai ar procesuālām garantijām. Turklāt problēma, kas ir saistīta ar pietiekamas juridiskās skaidrības un noteiktības trūkumu (piemēram, tādas neskaidras juridiskās valodas kā "ievērojams apjoms" lietošana), ir vēl nopietnāka uz tekstu balstītas personiskas saziņas automatizētas analīzes gadījumā nekā fotoattēlu salīdzināšana, pamatojoties uz jaucējtehnoloģiju.
72. Turklāt EDAK un EDAU uzskata, ka "noraidoša ietekme" uz vārda brīvību ir īpaši nozīmīga, ja fizisku personu teksta (vai audio) saziņa tiek skenēta un analizēta plašā mērogā. EDAK un EDAU atgādina, ka šāda noraidoša ietekme ir smagāka, jo tiesību akti ir mazāk skaidri.

⁵⁸ Ietekmes novērtējuma ziņojums, 279. lpp. et seq.

73. Turklāt, kā norādīts Ietekmes novērtējuma ziņojumā⁵⁹ un Eiropas Parlamenta izpētes dienesta pētījumā⁶⁰, tehnoloģiju precizitātes līmenis uz tekstu balstītas iedraudzināšanas atklāšanai ir daudz zemāks nekā tehnoloģiju precizitātes līmenis zināmu CSAM atklāšanai.⁶¹ Iedraudzināšanas atklāšanas paņēmieni ir paredzēti, lai analizētu un katram sarunas aspektam piešķirtu varbūtības vērtējumus, tāpēc arī EDAK un EDAU uzskata, ka šeit noslieces uz kļūdām un neaizsargātība pret ļaunprātīgu izmantošanu.

4.5.7 Secinājums par paredzēto pasākumu nepieciešamību un samērīgumu

74. Attiecībā uz paredzēto atklāšanas pasākumu nepieciešamību un samērīgumu EDAK un EDAU ir īpaši nobažījušies par pasākumiem, kas ir paredzēti nezināmu CSAM un bērnu pavadināšanas (iedraudzināšanas) atklāšanai, jo tie ir uzņēmīgi saistībā ar iespējamu vispārēju piekļuves piešķiršanu komunikācijas saturam, to varbūtības raksturu un ar šādām tehnoloģijām saistīto kļūdu īpatsvaru.
75. Turklāt no EST judikatūras var secināt, ka pasākumi, kas valsts iestādēm ļauj vispārēji piekļūt saziņas saturam, visticamāk, ietekmēs Hartas 7. un 8. pantā garantēto tiesību būtību. Šie apsvērumi ir īpaši svarīgi attiecībā uz pasākumiem, kas paredzēti ir paredzēti, lai atklātu uzmākšanos bērniem, kā Priekšlikumā paredzētie.
76. Jebkurā gadījumā EDAK un EDAU uzskata, ka iejaukšanās, ko it īpaši rada pasākumi, lai atklātu uzmākšanos bērniem, pārsniedz absolūti nepieciešamā un samērīgā līmeni. Tādēļ šie pasākumi no Priekšlikuma būtu jāizņem.

4.6 Ziņošanas pienākumi

77. EDAK un EDAU iesaka papildināt Priekšlikuma 13. pantā noteikto specifisko ziņošanas prasību sarakstu ar prasību ziņojumā iekļaut informāciju par konkrēto tehnoloģiju, kas pakalpojumu sniedzējam ir jāvusi uzzināt par attiecīgo ļaunprātīgo saturu, ja pakalpojumu sniedzējs ir uzzinājis par iespējamu seksuālu varmācību pret bērniem, veicot pasākumus, lai izpildītu saskaņā ar Priekšlikuma 7. pantu izdotu atklāšanas rīkojumu.

4.7 Nonemšanas un bloķēšanas pienākumi

78. Viens no Priekšlikumā paredzētajiem pasākumiem CSAM izplatīšanas risku mazināšanai ir tādu izņemšanas un bloķēšanas rīkojumu izdošana, kas pakalpojumu sniedzējiem uzliktu par pienākumu noņemt vai atspējot piekļuvi seksuālai varmācībai pret bērniem tiešsaistē vai to bloķēt.⁶²
79. Lai gan nonemšanas rīkojumu ietekme uz datu aizsardzību un komunikācijas privātumu ir salīdzinoši ierobežota, EDAK un EDAU atgādina vispārīgo principu, kas jāievēro, proti, jebkuram šādam pasākumam jābūt iespējami mērķtiecīgākam.
80. Vienlaikus EDAK un EDAU pievērš uzmanību tam, ka interneta piekļuves pakalpojumu sniedzēji var piekļūt precīzam satura URL tikai tad, ja šis saturs ir pieejams skaidrā tekstā. Ik reizi, kad saturs tiek padarīts pieejams, izmantojot HTTPS, interneta piekļuves pakalpojumu sniedzējam nav

⁵⁹ Ietekmes novērtējuma ziņojums, 8. pielikums, 281.–283. lpp.

⁶⁰ 15.–18. lpp.

⁶¹ Skatīt iepriekš punktu 40.

⁶² Priekšlikums, 14. un 16. pants.

piekļuves precīzam URL, ja vien tas neuzlauž komunikācijas šifrēšanu. Tādējādi EDAK un EDAU šaubās par bloķēšanas pasākumu efektivitāti un uzskata par nesamērīgu prasību interneta piekļuves pakalpojumu sniedzējiem atšifrēt tiešsaistes saziņu, lai bloķētu to, kas attiecas uz CSAM.

81. Turklāt un vispārīgāk ir jāatzīmē, ka piekļuves bloķēšana (vai atspējošana) digitālajam vienumam ir darbība, kas notiek tīkla līmenī, un tās īstenošana var izrādīties neefektīva, ja ir vairākas (iespējams, līdzīgas un ne identiskas) tā paša vienuma kopijas. Turklāt šāda darbība var izrādīties nesamērīga, ja bloķēšana ietekmē citus digitālos vienumus, kas nav nelikumīgi, kad tie tiek glabāti tajā pašā serverī, kura nepieejamība ir nodrošināta, izmantojot tīkla komandas (piemēram, IP adresi vai DNS melno sarakstu). Turklāt ne visas tīkla līmeņa pieejas bloķēšanai ir vienlīdz efektīvas, un dažas var viegli apiet ar diezgan elementārām tehniskām prasmēm.
82. Visbeidzot ierosinātajā Regulā būtu jāprecizē Koordinācijas iestāžu pilnvaras attiecībā uz bloķēšanas rīkojumu izdošanu. Piemēram, 16. panta 1. punkta un 17. panta 1. punkta pašreizējā redakcijā nav skaidrs, vai koordinējošās iestādes ir pilnvarotas izdot bloķēšanas rīkojumus vai tikai pieprasīt tā izdošanu.⁶³

4.8 Attiecīgās tehnoloģijas un aizsardzības pasākumi

4.8.1 Integrēta datu aizsardzība un datu aizsardzība pēc noklusējuma

83. Priekšlikuma prasības, kas attiecas uz tehnoloģijām, kuras jāievieš, lai atklātu CSAM un uzņēmējus bērniem, nešķiet pietiekami stingras. Jo īpaši EDAK un EDAU ir atzīmējuši, ka pretēji analogajiem noteikumiem Pagaidu regulā⁶⁴ Priekšlikumā nav skaidras atsauces uz Integrētas datu aizsardzības un datu aizsardzības pēc noklusējuma principu un netiek nodrošināts, ka tehnoloģijas, ko izmanto teksta skenēšanai saziņā, nespēj izsecināt saziņas satura būtību. Priekšlikuma 10. panta 3. punkta b) apakšpunktā ir vienkārši norādīts, ka tehnoloģijas nedrīkst no attiecīgajām komunikācijām "iegūt" nekādu citu informāciju, izņemot atklāšanai obligāti nepieciešamo. Tomēr šis standarts nešķiet pietiekami stingrs, jo no komunikācijas satura būtības varētu būt iespējams *izsecināt* citu informāciju, *neizgūstot* no tā informāciju kā tādu.
84. Līdz ar to EDAK un EDAU iesaka Priekšlikumā ieviest Atzinumu, kurā ir atrunāts, ka integrētas datu aizsardzības un datu aizsardzības pēc noklusējuma princips, kas ir izklāstīts Regulas (ES) 2016/679 25. pantā, attiecas uz tehnoloģijām, kas tiek regulētas ar Priekšlikuma 10. pantu, pamatojoties uz likumu, un tāpēc nav jāatkārto juridiskajā tekstā. Turklāt 10. panta 3. punkta b) apakšpunktam ir nepieciešams grozījums, lai nodrošinātu ne tikai citas informācijas iegūšanu, bet arī tās neizsecināšanu, kā pašlaik ir norādīts pagaidu regulas 3. panta 1. punkta b) apakšpunktā.

4.8.2 Tehnoloģiju uzticamība

85. Priekšlikumā tiek pieņemts, ka pakalpojumu sniedzēji atklāšanas rīkojumu izpildei var izmantot vairāku veidu tehnoloģiskus risinājumus. It īpaši Priekšlikumā tiek pieņemts, ka mākslīgās inteliģences

⁶³ Priekšlikuma 16. panta 1. punktā ir teikts: "Iedibinājumu koordinējošā iestāde ir pilnvarota pieprasīt lai kompetentā tiesu iestāde dalībvalstī, kas to izraudzījusi, vai minētās dalībvalsts neatkarīga administratīva iestāde izdod bloķēšanas rīkojumu [...]", savukārt 17. panta 1. punktā ir teikts: "Iedibinājumu koordinējošā iestāde, izmantojot VII pielikumā iekļauto veidni, izdod 16. pantā minētos bloķēšanas rīkojumus [...]" (izcēlums pievienots).

⁶⁴ Pagaidu regula, 3. panta 1. punkta b) apakšpunkts.

sistēmas ir pieejamas un darbojas, lai atklātu nezināmus CSAM un uzmākšanos bērniem,⁶⁵ un dažas koordinējošās iestādes var tās uzskatīt par jaunāko sasniegumu. Kaut arī Priekšlikuma efektivitāte ir atkarīga no šo tehnoloģisko risinājumu uzticamības, ir pieejams ļoti maz informācijas par šo tehniku vispārēju un sistemātisku izmantošanu, kas garantē rūpīgus apsvērumus.

86. Turklāt, kaut arī EDAK un EDAU ir tie jāizmanto savā proporcionalitātes novērtējumā alternatīvu trūkuma dēļ, ir jāatzīmē, ka Priekšlikumam pievienotajā Ietekmes novērtējuma ziņojumā pieminēto atklāšanas tehnoloģiju izpildes indikatori sniedz ļoti maz informācijas par to, kā tās ir novērtētas un vai tās atspoguļo attiecīgo tehnoloģiju veiktspēju reālajā pasaulē. Nav informācijas par testiem vai etaloniem, ko tehnoloģiju pārdevēji izmanto šādas izpildes mērīšanai. Bez šādas informācijas nav iespējams replicēt testus vai novērtēt izpildes paziņojumu derīgumu. Šajā ziņā būtu jāatzīmē, ka, kaut arī izpildes rādītājus varētu interpretēt kā tādus, kas liek domāt, ka dažiem atklāšanas rīkiem ir augsts precizitātes līmenis (piemēram, dažu iedraudzināšanas atklāšanas rīku precizitāte ir 88 %),⁶⁶ šie rādītāji ir jāaplūko saistībā ar atklāšanas rīku paredzēto praktisko izmantošanu un to risku smagumu, ko konkrēta materiāla nepareizs novērtējums izraisītu attiecīgajiem datu subjektiem. Turklāt EDAK un EDAU uzskata, ka ar šādu augsta riska apstrādi 12 % kļūmju līmenis rada augstu risku datu subjektiem, uz kuriem ir attiecināti viltus pozitīvie rezultāti, pat ja ir izveidoti aizsardzības mehānismi, kas novērš viltus ziņojumu sniegšanu tiesībaizsardzības nolūkā. Iespēja, ka pakalpojumu sniedzēji varēt piešķirt pietiekamus resursus šādas viltus pozitīvo rezultātu procentuālās daļas pārskatam, ir ļoti neticama.
87. Kā minējām iepriekš,⁶⁷ izpildes rādītājiem ir jāsniedz izsmeļošs ieskaits par atklāšanas rīku darbību. Izmantojot mākslīgā intelekta algoritmus attēliem vai tekstam, ir labi apraksti par to, ka atsevišķu iedzīvotāju grupu pārstāvības trūkums algoritma apmācībai izmantotajos datos var izraisīt objektivitātes trūkumu un diskrimināciju. Šie objektivitātes trūkumi ir jāidentificē, jānosaka un jāsamazina līdz pieņemamam līmenim, lai atklāšanas sistēmas būtu patiesi noderīgas sabiedrībai kopumā.
88. Lai gan ir veikts pētījums par atklāšanai izmantotajām tehnoloģijām,⁶⁸ EDAK un EDAU uzskata, ka ir nepieciešama turpmāka analīze, lai neatkarīgi novērtētu esošo rīku uzticamību, izmantojot reālās pasaules lietās. Šī analīze būtu jāpamato uz izsmeļošiem izpildes rādītājiem, un vajadzētu novērtēt iespējamo kļūdu ietekmi reālos dzīves apstākļos uz visiem datu subjektiem, uz kuriem attiecas Priekšlikums. Tā kā šīs tehnoloģijas ir pamats, uz kuru balstās Priekšlikums, EDAK un EDAU uzskata, ka šī analīze ir ārkārtīgi svarīga, novērtējot Priekšlikuma piemērotību.
89. Turklāt EDAK un EDAU atzīmē, ka Priekšlikumā nav definētas tehnoloģijas specifiskās prasības attiecībā uz kļūdu proporcijām, klasifikatoru izmantošanu un to validēšanu, kā arī citiem ierobežojumiem. Tādējādi atliek šādus kritērijus izstrādāt praksē, novērtējot konkrētas tehnoloģijas izmantošanas proporcionalitāti un vēl vairāk veicinot precizitātes un skaidrības trūkumu.
90. Ņemot vērā seku nozīmīgumu datu subjektiem viltus pozitīvos gadījumos, EDAK un EDAU uzskata, ka viltus pozitīvo rezultātu proporcijas ir jāsamazina līdz minimumam un, izstrādājot šīs sistēmas, jāpatur prātā, ka lielais vairākums elektroniskās komunikācijas nesatur ne CSAM, ne arī uzmākšanos bērniem, turklāt pat ļoti zems viltus pozitīvo rezultātu līmenis nozīmēs ļoti augstu viltus pozitīvo rezultātu skaitu, ņemot vērā atklāšanai pakļauto datu apjomu. Runājot vispārīgāk, EDAK un EDAU uztrauc arī fakts, ka Ietekmes novērtējuma ziņojumā norādīto pieejamo rīku sniegums neatspoguļo precīzus un

⁶⁵ Skatiet Ietekmes novērtējuma ziņojumu, 281.–282. lpp.

⁶⁶ Turpat, 283. lpp.

⁶⁷ Sk. 63–64. punktu iepriekš.

⁶⁸ Sk. Ietekmes novērtējuma ziņojumu, 279. lpp. et seq.

salīdzināmus rādītājus attiecībā uz viltus pozitīviem un viltus negatīviem rezultātiem, un EDAK un EDAU uzskata, ka šīm tehnoloģijām, pirms tās var uzskatīt par pieejamām un efektīvām, ir jānodrošina salīdzināmi un jēgpilni snieguma rādītāji.

4.8.3 Audio komunikācijas skenēšana

91. Pretstatā Pagaidu regulai⁶⁹ Priekšlikums no sava pielietojuma apjoma neizslēdz audio sakaru skenēšanu iedraudzināšanas atklāšanas kontekstā.⁷⁰ EDAK un EDAU uzskata, ka audio sakaru skenēšana ir īpaši uzbāzīga, jo tai parasti ir nepieciešama aktīva, notiekoša un "dzīva" noklausīšanās. Turklāt dažās dalībvalstīs runāto vārdu privātumam tiek piemērota īpaša aizsardzība.⁷¹ Tāpat arī saistībā ar faktu, ka principā būtu jāanalizē viss audio sakaru saturs, šis pasākums var ietekmēt Hartas 7. un 8. pantā garantēto tiesību būtību. Līdz ar to šai atklāšanas metodei vajadzētu palikt ārpus ierosinātajā Regulā norādītajiem atklāšanas pienākumiem gan attiecībā uz balss ziņojumiem, gan arī tiešo komunikāciju, vēl jo vairāk ņemot vērā faktu, ka Priekšlikumam pievienotajā Ietekmes novērtējuma ziņojumā nav identificēti nekādi specifiski apdraudējuma kopainas riski vai izmaiņas, kas garantētu tās izmantošanu.⁷²

4.8.4 Vecuma pārbaude

92. Priekšlikumā tiek mudināts pakalpojumu sniedzējiem izmantot vecuma pārbaudes un novērtēšanas pasākumus, lai savos pakalpojumos identificētu lietotājus, kuri ir bērni.⁷³ Šajā ziņā EDAK un EDAU atzīmē, ka pašlaik nav tehnoloģiska risinājuma, kas var ar pārliecību novērtēt lietotāja vecumu tiešsaistes kontekstā, neizmantojot oficiālo digitālo identitāti, kas šajā posmā nav pieejama katram Eiropas pilsonim.⁷⁴ Tādējādi Priekšlikumā paredzētā vecuma pārbaudes pasākumu izmantošana, iespējams, var izraisīt tikai izslēgšanu, piemēram, nepieļaut, lai jauneklīga izskata pieaugušie piekļūtu tiešsaistes pakalpojumiem, vai tādu ļoti uzbāzīgu vecuma pārbaudes rīku izvietojumu, kas var kavēt ietekmēto pakalpojumu likumīgu izmantošanu vai atrunāt no tās.
93. Kaut arī Priekšlikuma 16. apsvēruma atsauces uz vecāku kontroles rīkiem kā iespējamām mazināšanas pasākumiem, EDAK un EDAU iesaka grozīt ierosināto Regulu, lai pakalpojumu sniedzējiem tieši atļautu balstīties uz vecāku kontroles mehānismiem kā vecuma apstiprināšanas papildinājumu vai alternatīvu.

4.9 Informācijas saglabāšana

94. Priekšlikuma 22. pantā tiek ierobežoti nolūki, kādos Priekšlikumam pakļautie pakalpojumu sniedzēji var saglabāt satura datus un citus datus, kas tiek apstrādāti saistībā ar veiktajiem pasākumiem, lai ievērotu Priekšlikumā norādītos pienākumus. Tomēr Priekšlikumā ir norādīts, ka pakalpojumu sniedzēji var arī saglabāt šo informāciju, lai uzlabotu tehnoloģiju efektivitāti un precizitāti seksuālās

⁶⁹ Sal. Pagaidu regula 1. panta 2. punkts.

⁷⁰ Sal. Priekšlikuma 1. pants.

⁷¹ Sk., piemēram, Vācijas Kriminālkodeksa 201. sadaļu.

⁷² Sk. Ietekmes novērtējuma ziņojumu.

⁷³ Sk. Priekšlikuma 4. panta 3. punktu, 6. panta 1. punkta c) apakšpunktu un Apsv. Nr. 16.

⁷⁴ Sk., piem., CNIL 7. ieteikumu: Pārbaudīt bērna vecumu un vecāka piekrišanu, vienlaikus cienot bērna privātumu (2021. gada 9. augusts).

varmācības pret bērniem atklāšanai tiešsaistē atklāšanas rīkojuma izsniegšanas nolūkā, tomēr šim nolūkam viņi nedrīkst saglabāt nekādus personas datus.⁷⁵

95. EDAK un EDAU uzskata, ka tikai pakalpojumu sniedzējiem, kuri izmanto savas atklāšanas tehnoloģijas, vajadzēt atļaut saglabāt datus tehnoloģiju efektivitātes un precizitātes uzlabošanas nolūkā, savukārt tiem, kuri izmanto ES centra nodrošinātās tehnoloģijas, šāda iespēja nebūtu noderīga. Turklāt EDAK un EDAU atzīmē, ka praksē varētu būt grūti nodrošināt, lai šim nolūkam netiktu glabāti personas dati, jo vairākums satura un citu atklāšanas nolūkos apstrādāto datu, visticamāk, ir kvalificējami kā personas dati.

4.10 Ietekme uz šifrēšanu

96. Eiropas datu aizsardzības iestādes ir konsekventi aizstāvējušas spēcīgu šifrēšanas rīku plašo pieejamību un iebildušas pret jebkura veida apiešanu,⁷⁶ jo šifrēšana ir svarīga, lai nodrošinātu visu cilvēktiesību izmantošanu bezsaistē un tiešsaistē.⁷⁷ Turklāt šifrēšanas tehnoloģijas būtiski veicina cieņu pret privātās dzīves un saziņas konfidencialitāti, kā arī digitālās ekonomikas inovācijas un izaugsmi, kur pamatā ir šādu tehnoloģiju nodrošinātais augstais uzticības un pārliecības līmenis.
97. Starppersonu komunikācijas kontekstā pilnīga šifrēšana ("E2EE") ir izšķirošs rīks, lai nodrošinātu elektronisko sakaru konfidencialitāti, jo tā nodrošina spēcīgus tehniskos aizsardzības pasākumus pret piekļuvi komunikācijas saturam ikvienam, izņemot sūtītāju un saņēmēju(-s), bet iekļaujot pakalpojumu sniedzēju. Jebkādā veidā novēršot E2EE izmantošanu vai atrunājot no tās, pakalpojumu sniedzējiem tiek uzlikts pienākums apstrādāt elektroniskās komunikācijas datus ar nolūkiem, kas nav viņu pakalpojumu sniegšana, vai, uzliekot pienākumu proaktīvi pārsūtīt elektronisko komunikāciju trešajām pusēm, tiek izraisīts risks, ka pakalpojumu sniedzēji piedāvās mazāk šifrētus pakalpojumus, lai labāku izpildītu šo pienākumu, tādējādi vājinot šifrēšanas lomu kopumā un mazinot cieņu pret Eiropas pilsoņu pamattiesībām. Jāatzīmē, ka, kaut arī E2EE ir viens no visplašāk izmantotajiem drošības pasākumiem elektroniskās komunikācijas kontekstā, vienlīdz svarīgi var būt vai kļūt citi tehniskie risinājumi (piemēram, citu kriptogrāfisku shēmu izmantošana), lai nodrošinātu un aizsargātu digitālās komunikācijas konfidencialitāti. Līdz ar to būtu jānovērš to izmantošana vai jāatrunā no tās.
98. Starppersonu elektronisko sakaru pārtveršanas un analīzes rīku izmantošana ir fundamentāli pretrunā ar E2EE, jo E2EE mērķis ir tehniski garantēt sakaru konfidencialitātes uzturēšanu starp sūtītāju un saņēmēju.
99. Tādējādi, kaut arī Priekšlikums nenosaka sistemātiskas pārtveršanas pienākumu pakalpojumu sniedzējiem, jau pati atklāšanas rīkojuma izsniegšanas iespēja, visticamāk, var smagi ietekmēt pakalpojumu sniedzēju veiktās izvēles, jo īpaši ņemot vērā ierobežoto laika periodu, kādā viņiem ir jāievēro šāds rīkojums, un bargos sodus, kas viņiem tiktu piemēroti par tā neizpildīšanu.⁷⁸ Praksē tā rezultātā daži pakalpojumu sniedzēji var pārtraukt E2EE izmantošanu.
100. Ir rūpīgi jānovērtē degradēšanas vai atrunāšanas ietekme attiecībā uz E2EE izmantošanu, kas var izrietēt no Priekšlikuma. Katrai no privātuma apiešanas metodēm, kas saglabā E2EE raksturu un ir

⁷⁵ Priekšlikuma 22. panta 1. punkts.

⁷⁶ Sk., piemēram, 29. panta datu aizsardzības darba grupas WP29 paziņojumu par šifrēšanu un tās ietekmi uz fizisku personu aizsardzību saistībā ar viņu personas datu apstrādi ES (2018. gada 11. aprīli).

⁷⁷ Skatīt Cilvēktiesību padomes Rezolūciju 47/16 par cilvēktiesību veicināšanu, aizsardzību un īstenošanu internetā, ANO doc. A/HRC/RES/47/16 (2021. gada 26. jūlijs).

⁷⁸ Sal. Priekšlikums, 35. pants.

norādīta Priekšlikumā pievienotajam Ietekmes novērtējuma ziņojumam, būtu jāievieš drošības nepilnības.⁷⁹ Piemēram, klienta puses skenēšana,⁸⁰ iespējams, izraisītu ievērojamu un nemērķtiecīgu piekļuvi un apstrādi nešifrētam saturam gala lietotāja ierīcēs. Šāda būtiska konfidencialitātes degradācija īpaši ietekmētu bērņus, jo viņu izmantotie pakalpojumi, visticamāk, kļūtu par atklāšanas rīkojuma mērķi, padarot viņus neaizsargātus pret uzraudzību un slepenu noklausīšanos. Vienlaikus *servera puses* skenēšana ir arī pamatā nesaderīga ar E2EE paradigmu, jo komunikāciju kanāls ar vienādranga šifrēšanu ir jāuzlauž, tādējādi izraisot personas datu lielapjoma apstrādi pakalpojumu sniedzēju serveros.

101. Kaut arī Priekšlikumā ir norādīts, ka tas “sniedz attiecīgajam pakalpojumu sniedzējam iespēju izvēlēties izmantojamās tehnoloģijas, ar kurām tas varētu efektīvi izpildīt atklāšanas rīkojumus, un nevajadzētu uzskatīt, ka tā mudina vai attur izmantot kādu konkrētu tehnoloģiju”,⁸¹ kāda atklāšanas rīkojuma strukturāla nesaderība ar E2EE būtībā ievērojami attur no E2EE izmantošanas. Nespējai piekļūt pakalpojumiem un tos lietot, izmantojot E2EE (kas šobrīd ir moderna tehnoloģija konfidencialitātes tehniskās garantijas ziņā), var būt nelabvēlīga ietekme uz vārda brīvību, kā arī elektronisko sakaru pakalpojumu likumīgu privāto izmantošanu. Nelabvēlīgās attiecības starp CSAM vai iedraudzināšanas atklāšanu un E2EE ir atzinusi arī Komisija, Ietekmes novērtējuma ziņojumā⁸² atzīmējot iespējamību, ka E2EE ieviešana Facebook 2023. gadā izbeigtu Facebook brīvprātīgo skenēšanu.
102. Lai nodrošinātu to, ka ierosinātā Regula nemazina Eiropas pilsoņu elektroniskās komunikācijas drošību vai konfidencialitāti, EDAK un EDAU uzskata, ka, ieviešot Priekšlikuma noteikumus, ir skaidri jānorāda, ka nekas ierosinātajā Regulā nav jāinterpretē kā šifrēšanu aizliedzošs vai vājinošs saskaņā ar Pagaidu regulas 25. apsvēruma norādēm.

4.11 Uzraudzība, ieviešana un sadarbība

4.11.1 Valstu uzraudzības iestāžu loma saskaņā ar VDAR

103. Priekšlikums paredz izveidot valstu Koordinācijas iestāžu tīklu, kas būs atbildīgs par ierosinātās Regulas piemērošanu un īstenošanu.⁸³ Kaut arī Priekšlikuma 54. apsvērumā ir norādīts, ka “Nevajadzētu interpretēt, ka šīs regulas noteikumi par uzraudzību un izpildi ietekmē datu aizsardzības iestāžu pilnvaras un kompetences saskaņā ar Regulu (ES) 2016/679”, EDAK un EDAU uzskata, ka attiecībām starp Koordinācijas iestāžu un datu aizsardzības iestāžu uzdevumiem būtu nepieciešams labāks regulējums un datu aizsardzības iestādēm vajadzētu piešķirt nozīmīgāku lomu ierosinātajā Regulā.
104. Jo īpaši pakalpojumu sniedzējiem vajadzētu konsultēties ar datu aizsardzības iestādēm iepriekšēju konsultāciju procedūras laikā (kā norādīts VDAR 36. pantā) pirms jebkuru CSAM vai iedraudzināšanas atklāšanas pasākumu izmantošanas, nevis tikai saistībā ar bērnu iedraudzināšanas atklāšanas pasākumiem, kā pašlaik ir paredzēts Priekšlikumā.⁸⁴ Visi atklāšanas pasākumi ir jāuzskata par tādiem,

⁷⁹ Sk. 4.2. sadaļu no Abelson, Harold, Ross J. Anderson, Steven M. Bellovin, Josh Benaloh, Matt Blaze, John L. Callas, Whitfield Diffie, Susan Landau, Peter G. Neumann, Ronald L. Rivest, Jeffrey I. Schiller, Bruce Schneier, Vanessa Teague and Carmela Troncoso, ‘Bugs in our Pockets: The Risks of Client-Side Scanning’, ArXiv abs/2110.07450 (2021).

⁸⁰ Klienta puses skenēšana plaši attiecas uz sistēmām, kuras skenē ziņojumu saturus, meklējot atbilstības ar nevēlamā satura datubāzi, pirms ziņojuma nosūtīšanas paredzētajam saņēmējam.

⁸¹ Priekšlikums, apsv. Nr. 26.

⁸² Ietekmes novērtējuma ziņojums, 27. lpp.

⁸³ Priekšlikuma 25. pants.

⁸⁴ Priekšlikuma 7. panta 3. punkta otrā atkāpe (b).

kas pēc noklusējuma izraisa “augstu risku”, tāpēc tiem ir nepieciešama iepriekšēja konsultāciju procedūra neatkarīgi no tā, vai tie attiecas uz iedraudzināšanu vai CSAM, kā jau ir norādīts Pagaidu regulā.⁸⁵ Turklāt VDAR paredzētajām kompetentajām datu aizsardzības iestādēm ir vienmēr jābūt iespējai norādīt savus uzskatus par paredzētajiem atklāšanas pasākumiem, turklāt ne tikai konkrētos apstākļos.⁸⁶

105. Turklāt ierosinātajai Regulai ir jāiedibina sistēma, lai izskatītu un novērstu nesaskaņas starp kompetentajām iestādēm un datu aizsardzības iestādēm attiecībā uz atklāšanas rīkojumiem. It īpaši datu aizsardzības iestādēm būtu jāpiešķir tiesības apstrīdēt atklāšanas rīkojumu dalībvalstu tiesā pret atklāšanas rīkojumu izsniegušo kompetento tieslietu iestādes vai neatkarīgo administratīvo iestādi. Šajā saistībā EDAK un EDAU atzīmē, kā saskaņā ar Priekšlikuma pašreizēju versiju kompetentā iestāde, izsniedzot atklāšanas rīkojumu, var noraidīt kompetento datu aizsardzības iestāžu atzinumu. Tas var potenciāli novest līdz konfliktējošiem lēmumiem, jo datu aizsardzības iestādēm (kā apstiprināts VDAR 36. panta 2. punktā) būtu jā saglabā savas korekcijas pilnvaras pilnā apmērā saskaņā ar VDAR 58. pantu, tostarp pilnvaras uz apstrādes aizlieguma rīkojumu.

4.11.2 EDAK funkcijas

106. EDAK un EDAU atzīmē, ka Priekšlikuma 50. panta 1. punkta trešajā teikumā ir norāde, ka “ES centrs lūdz savas tehnoloģiju komitejas un Eiropas Datu aizsardzības kolēģijas atzinumu”, pirms konkrētas tehnoloģijas pievienošanas to tehnoloģiju sarakstam, kuru izmantošanu atklāšanas rīkojumu izpildei var apsvērt mitināšanas pakalpojumu sniedzēji un starppersonu sakaru pakalpojumu sniedzēji. Turklāt tiek norādīts, ka EDAK ir jāsniedz savi atzinumi astoņu nedēļu laikā, un šis periods pēc nepieciešamības var tikt pagarināts vēl par sešām nedēļām, ņemot vērā priekšmeta sarežģītību. Visbeidzot EDAK ir jāinformē ES centrs par jebkādu šādu pagarinājumu viena mēneša laikā kopš apspriešanās pieprasījuma saņemšanas, kā arī par kavēšanās iemesliem.
107. EDAK esošie uzdevumi ir izklāstīti VDAR 70. pantā u Direktīvas (ES) Nr. 2016/680 (turpmāk “LED”) 51. pantā⁸⁷. Šajos uzdevumos ir noteikts, ka EDAK ir jāiesniedz ieteikums Komisijai un jāsniedz atzinumi pēc Komisijas, valsts uzraudzības iestādes vai tās priekšsēdētāja pieprasījuma. Kaut arī Priekšlikuma 1. panta 3. punkta d) apakšpunktā ir norādīts, ka Priekšlikums nedrīkst ietekmēt VDAR un LED, tomēr ES centra pilnvarošana pieprasīt atzinumus no EDAK pārsniedz uz EDAK attiecinātos uzdevumus saskaņā ar VDAR un LED. Tādējādi ierosinātajā Regulā (vismaz kādā Apsvērumā) vajadzēt u paskaidrot, ka Priekšlikums paplašina EDAK uzdevumus. Šajā saistībā EDAK un EDAU atzinīgi vērtē nozīmīgo lomu, kas Priekšlikumā tiek piešķirta EDAK, tai pieprasot iesaistīties ierosinātās Regulas praktiskajā īstenošanā. Praksē nozīmīga loma ir EDAK sekretariātam, nodrošinot EDAK atzinumu pieņemšanai nepieciešamo analītisko, administratīvo un loģistikas atbalstu. Tāpēc, lai nodrošinātu, ka EDAK un tās biedri varētu veikt savus uzdevumus, ir svarīgi EDAK piešķirt pietiekamu budžetu un personālu. Tomēr diemžēl Priekšlikuma likumdošanas finanšu paziņojumā nav norādes par papildu resursu pieejamības nodrošināšanu, lai veiktu papildu uzdevumus, kas Priekšlikumā tiek piešķirti EDAK.⁸⁸

⁸⁵ Pagaidu regulas 3. panta 1. punkta c) apakšpunkts.

⁸⁶ Sal. Priekšlikuma 7. panta 3. punkta otrā atkāpe (c).

⁸⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/680 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi, ko veic kompetentās iestādes, lai novērstu, izmeklētu, atklātu noziedzīgus nodarījumus vai sauktu pie atbildības par tiem vai izpildītu kriminālsodus, un par šādu datu brīvu apriti, ar ko atceļ Padomes Pamatlēmumu 2008/977/TI (OVL 119, 4.5.2016., 89. lpp.).

⁸⁸ Sal. Priekšlikuma 105. lpp. et seq.

108. Turklāt EDAK un EDAU atzīmē, ka Priekšlikuma 50. pantā nav norādes par to, kā ES centrs rīkosies pēc EDAK atzinuma saņemšanas.⁸⁹ Priekšlikuma 27. apsvēruma vienīgi paziņo, ka ES centram un Eiropas Komisijai ir jāņem vērā EDAK sniegtais ieteikums. Tāpēc būtu jāprecizē, kādam nolūkam šajā procesā tiktu sniegts atzinums, kā norādīts Priekšlikuma 50. pantā, un kā ES centram būtu jārikojas pēc EDAK atzinuma saņemšanas.
109. Turklāt EDAK un EDAU uzskata, ka, kamēr jebkurās EDAK vadlīnijās vai iespējamā atzinumā par atklāšanas tehnoloģiju izmantošanu šādu tehnoloģiju izmantošana tiks novērtēta vispārīgā līmenī, iepriekšējas konsultācijas nolūkā saskaņā ar VDAR 36. pantu valsts uzraudzības iestādei ir jāņem vērā konkrētie apstākļi un attiecīgajam pārzinim ir jāveic paredzētās apstrādes novērtēšana katrā atsevišķā gadījumā. EDAK un EDAU atzīmē, ka uzraudzības iestādes pielietos un tām vajadzētu pielietot VDAR 36. pantā izklāstītos kritērijus, lai izlemtu, vai ir nepieciešams pagarināt VDAR norādīto laika periodu, lai tās sniegtu savus atzinumus, reaģējot uz iepriekšēju konsultāciju, un nav nepieciešams izmantot atšķirīgus standartus, ja iepriekšēja konsultācija attiecas uz atklāšanas tehnoloģijas izmantošanu.⁹⁰
110. Visbeidzot ar 11. pantu (“Pamatnostādnes par atklāšanas pienākumiem”) Priekšlikumā tiek iekļauta atruna, ka Komisija var sniegt norādes par Priekšlikuma 7.–10. panta pielietojumu. Priekšlikuma 11. pantam būtu nepieciešams grozījums, lai paskaidrotu, ka papildus Koordinācijas iestādēm un ES centram EDAK būtu nepieciešama Komisijas konsultācija par pamatnostādņu projektu ārpus paredzētā publisko konsultāciju procesa, pirms tiek sniegtas norādes par atklāšanas pienākumiem.
111. Tādējādi šis EDAK uzdevums, kā arī tās loma reglamentējošā kontekstā, kas tiktu ieviesta ar Priekšlikumu, garantē likumdevēja varas veiktu turpmāku novērtēšanu.

4.11.3 ES funkcijas saistībā ar seksuālo varmācību pret bērniem

112. Priekšlikuma IV nodaļā būtu jānosaka ES centrs kā jauna, decentralizēta aģentūra Priekšlikuma īstenošanas nolūkā. Papildus citiem uzdevumiem ES centrs sekmētu pakalpojumu sniedzēju piekļuvi uzticamām atklāšanas tehnoloģijām; darītu pieejamus rādītājus, kas ir izveidoti, pamatojoties uz seksuālo varmācību pret bērniem tiešsaistē, kuru ir apstiprinājušas tiesas vai dalībvalstu neatkarīgās administratīvās iestādes atklāšanas nolūkā; pēc pieprasījuma sniegtu noteiktu palīdzību saistībā ar risku novērtēšanas izpildi; sniegtu atbalstu komunikācijā ar attiecīgām valstu varas iestādēm.⁹¹
113. Šajā saistībā EDAK un EDAU atzinīgi vērtē Priekšlikuma 77. panta 1. punktu, kas apstiprina, ka ES centra veiktā personas datu apstrāde tiktu pakļauta EUDPR, kā arī paredz, ka šīs Regulas piemērošanas pasākumi, ko veic ES centrs (iekļaujot tos, kas attiecas uz ES centra datu aizsardzības speciālistu), ir jānosaka pēc konsultēšanās ar EDAU. Tomēr EDAK un EDAU uzskata, ka vairākiem šīs nodaļas nosacījumiem būtu nepieciešama rūpīgāka pārbaude.
114. Pirmkārt, EDAK un EDAU atzīmē, ka Priekšlikuma 48. pants paredz visu “nepārprotami pamatoto” ziņojumu pārsūtīšanu⁹² uz valstu tiesībsardzības iestādēm un Eiropas Savienības Aģentūru tiesībsardzības sadarbībai (Eiropolu). Šī ES centra robežvērtība ziņojumu pārsūtīšanai uz valstu tiesībsardzības iestādēm un Eiropolu (“nepārprotami pamatotie”) šķiet pārāk zema, jo īpaši

⁸⁹ Pretstatam sk. LED 51. panta 4. punktu.

⁹⁰ Saī. ar Priekšlikuma 24. apsvērumu.

⁹¹ Sk. COM(2022) 209 final, 7. lpp.

⁹² Termins “a cīmredzami nepamatots” ir a praktīts Priekšlikuma 65. apsvērumā šādi: “ja uzreiz, neveicot būtisku juri disku vai faktisku analīzi, ir skaidrs, ka ziņotās darbības nav uzskatāmas par seksuālu vardarbību pret bērniem tiešsaistē.”

atceroties, ka ES centra izveides mērķis, kā noteikts Komisijas Ietekmes novērtējuma ziņojumā,⁹³ ir atvieglot tiesībaizsardzības iestāžu un Eiropola slogu, filtrējot saturu, kas ir kļūdaini norādīts kā CSAM. Šajā saistībā nav skaidrs, kāpēc ES centrs kā kompetences centrmezgls nevarētu veikt pamatīgāku juridisko un faktisko novērtēšanu, lai ierobežotu riskus, ka nevainīgu personu dati tiek pārsūtīti tiesībaizsardzības iestādēm.

115. Otrkārt, nosacījums par ES centra veiktās datu glabāšanas ilgumu šķiet relatīvi atvērts, ņemot vērā attiecīgo datu sensitivitāti. Pat, ja nebūtu iespējams noteikt šo datu glabāšanas maksimālo periodu, EDAK un EDAU iesaka Priekšlikumā noteikt vismaz maksimālo laika ierobežojumu datu pastāvīgas glabāšanas nepieciešamības pārskatīšanai un ilgākas saglabāšanas pamatojuma pieprasīšanai pēc šī perioda.
116. Turklāt, ņemot vērā ES centra apstrādājamo personas datu ļoti augsto sensitivitātes līmeni, EDAK un EDAU uzskata, ka apstrādei būtu jāpiemēro papildu aizsardzības līdzekļi, jo īpaši efektīva pārskata nodrošināšanai. Tas varētu iekļaut ES centra pienākumu uzturēt ierakstus par apstrādes darbībām automatizētās apstrādes sistēmās saistībā ar datiem (piemēram, atspoguļojot prasību par operatīvajiem personas datiem saskaņā ar EUDPR IX nodaļu), iekļaujot personas datu ieraksta, izmaiņu, piekļuves, aplūkošanas, izpaušanas, kombinēšanas un izdzēšanas reģistrēšanu. Ieraksti par aplūkošanu un izpaušanu dod iespēju noteikt šādu darbību pamatojumu un to datumu un laiku, tās personas identificēšanu, kura ir aplūkojusi vai izpaudusi operatīvos personas datus, un, ciktāl iespējams, saņēmēju identitāti. Šādi ieraksti tiktu izmantoti, lai pārbaudītu apstrādes likumību, veiktu pašuzraudzību un nodrošinātu tās integritāti un drošumu, un to pieejamība pēc pieprasījuma tiktu nodrošināta ES centra datu aizsardzības inspektoram un EDAU.
117. Turklāt Priekšlikumā tiek sniegta atsauce uz nodrošinātāju pienākumu informēt lietotājus par CSAM atklāšanu ar atklāšanas rīkojumiem, kā arī par tiesībām iesniegt sūdzību koordinācijas iestādei.⁹⁴ Tomēr Priekšlikumā nav izklāstītas procedūras datu subjektu tiesību izmantošanai, ņemot vērā arī daudzās vietas, kur personas dati var tikt pārsūtīti un glabāti saskaņā ar Priekšlikumu (ES centrs, Eiropols, valstu tiesībaizsardzības aģentūras). Prasībā informēt lietotājus ir jāiekļauj pienākums informēt fiziskās personas, ka viņu dati ir pārsūtīti un tos apstrādā dažādas juridiskās personas, ja tas ir piemērojams (piemēram, valstu tiesībaizsardzības aģentūras un Eiropols). Turklāt ir nepieciešama centralizēta procedūra, lai saņemtu un koordinētu pieprasījumus par piekļuves tiesībām, labošanu un dzēšanu, vai alternatīvi pienākums, ka juridiska persona, kas saņem datu subjekta pieprasījumu, to koordinē ar citām saistītajām juridiskajām personām.
118. EDAK un EDAU atzīmē, ka saskaņā ar Priekšlikuma 50. pantu ES centra uzdevums ir konkretizēt to tehnoloģiju sarakstu, kuras var izmantot atklāšanas rīkojumu izpildei. Tomēr saskaņā ar Priekšlikuma 12. panta 1. punktu nodrošinātāju pienākums ir ziņot visu informāciju, norādot uz potenciālo seksuālo varmācību pret bērniem viņu pakalpojumos tiešsaistē, ne tikai no atklāšanas rīkojuma izpildes izrietošo. Ļoti iespējams, ka ievērojams šādas informācijas apjoms tiktu iegūts no pakalpojumu sniedzēju mīkstinošo pasākumu darbības saskaņā ar Priekšlikuma 4. pantu. Tādējādi šķiet kritiski svarīgi noteikt šādus iespējamus pasākumus, to efektivitāti, to kļūdas līmeni, ziņojot par potenciālu seksuālo varmācību pret bērniem, kā arī to ietekmi uz fizisku personu tiesībām un brīvībām. Kaut arī Priekšlikuma 4. panta 5. punktā ir norādīts, ka Komisija sadarbībā ar koordinācijas iestādēm un ES centru pēc publiskas apspriešanas var sniegt attiecīgas vadlīnijas, EDAK un EDAU uzskata par svarīgu, ka likumdevējs 50. pantā iekļauj uzdevumu ES centram nodrošināt arī ieteicamo mīkstināšanas

⁹³ Sk., piemēram, Ietekmes novērtējuma ziņojuma 349. lpp.

⁹⁴ Sk. 10. panta 6. punktu un pēc ziņojuma iesniegšanas ES centram Priekšlikuma 12. panta 2. punktu.

pasākumu sarakstu un attiecīgu labāko pieredzi, kas ir īpaši efektīva, identificējot potenciālu seksuālo varmācību pret bērniem tiešsaistē. Tā kā šādi pasākumi var traucēt pamattiesībām uz datu aizsardzību un privātumu, ir arī ieteicams, lai ES centrs pirms šāda saraksta izsniegšanas pavaicātu EDAK viedokli.

119. Visbeidzot Priekšlikuma 51. panta 4. punktā izklāstītajām drošības prasībām ir jābūt specifiskākām. Šajā saistībā iedvesmas avots var būt citās Regulās izklāstītās drošības prasības attiecībā uz lielapjoma sistēmām, kas ietver augsta riska apstrādi, piemēram, Regula Nr. 767/2008⁹⁵ (sk. 32. pantu), Regula Nr. 1987/2006⁹⁶ (sk. 16. pantu), Regula Nr. 2018/1862⁹⁷ (sk. 16. pantu) un Regula Nr. 603/2013⁹⁸ (sk. 34. pantu).

4.11.4 Eiropola loma

120. Priekšlikums paredz ciešu ES centra un Eiropola savstarpējo sadarbību. Priekšlikuma IV nodaļā ir norādīts, ka, saņemot ziņojumus no pakalpojumu sniedzējiem par iespējamu CSAM, ES centram ir tie jāpārbauda, lai novērtētu, kuri ziņojumi ir izmantojami (nepārprotami pamatoti), un tie jāpārsūta Eiropolam un valsts tiesībaizsardzības iestādēm.⁹⁹ ES piešķir Eiropolam piekļuvi savām rādītāju datubāzēm un ziņojumu datubāzēm, lai palīdzētu iespējamo varmācības pret bērniem noziegumu izmeklēšanās, ko veic Eiropols.¹⁰⁰ Turklāt ES centram tiktu piešķirta “pēc iespējas pilnīgāka” piekļuve Eiropola informācijas sistēmām.¹⁰¹ Tāpat arī abām aģentūrām būtu kopīgas telpas un noteikta (ne operatīvā) infrastruktūra.¹⁰²
121. EDAK un EDAU atzīmē, ka vairāki aspekti saistībā ar ierosināto ES centra un Eiropola sadarbību raisa bažas vai tiem ir nepieciešama sīkāka konkretizēšana.

Par ES ziņojumu pārsūtīšanu Eiropolam (48. pants)

122. Ierosinātās Regulas 48. pantā tiek prasīts, lai ziņojumus, kas nav uzskatāmi par acīmredzami nepamatotiem, kopā ar jebkuru papildu saistīto informāciju ES centrs pārsūtītu Eiropolam un tās(to) dalībvalsts(-u) kompetentajai tiesībaizsardzības iestādei vai iestādēm, kurai(-ām) ir iespējamā

⁹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 9. jūlija Regula (EK) Nr. 767/2008 par Vīzu informācijas sistēmu (VIS) un datu apmaiņu starp dalībvalstīm saistībā ar īstermiņa vīzām (VIS regula) (OV L 218, 13.8.2008., 60.–81. lpp.).

⁹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 20. decembra Regula (EK) Nr. 1987/2006 par otrās paaudzes Šengenas Informācijas sistēmas (SIS II) izveidi, darbību un izmantošanu (OV L 381, 28.12.2006., 4.–23. lpp.).

⁹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 28. novembra Regula (ES) Nr. 2018/1862 par Šengenas informācijas sistēmas (SIS) izveidi, darbību un izmantošanu policijas sadarbībā un tiesu iestāžu sadarbībā krīmi nāllietās un ar ko groza un atceļ Padomes Lēmumu 2007/533/JHA un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1986/2006 un Komisijas Lēmumu 2010/261/ES (OV L 312, 7.12.2018. 56.–106. lpp.).

⁹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 603/2013 par pirkstu nospiedumu salīdzināšanas sistēmas *Eurodac* izveidi, lai efektīvi piemērotu Regulu (ES) Nr. 604/2013, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm, un par dalībvalstu tiesībaizsardzības iestāžu un Eiropola pieprasījumiem veikt salīdzināšanu ar *Eurodac* datiem tiesībaizsardzības nolūkos, un ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 1077/2011, ar ko izveido Eiropas Aģentūru lielapjoma IT sistēmu darbības pārvaldībai brīvības, drošības un tiesiskuma telpā (OV L 180, 29.6.2013., 1.–30. lpp.).

⁹⁹ Sk. Priekšlikuma 48. pantu.

¹⁰⁰ Sk. Priekšlikuma 46. panta 4. un 5. punktu.

¹⁰¹ Sk. Priekšlikuma 53. panta 2. punktu.

¹⁰² Jo īpaši to, kas attiecas uz cilvēkresursu pārvaldību, informācijas tehnoloģiju (IT) (iekļaujot kibersdrošību), ekām un komunikācijām.

jurisdikcija potenciālas varmācības pret bērniem izmeklēšanā vai lietas ierosināšanā. Kaut arī šajā pantā Eiropalam piešķirtā loma ir identificēt attiecīgo tiesībsardzības iestādi, kad nav skaidrības par attiecīgo dalībvalsti, nosacījums faktiski paredz, ka visi ziņojumi ir jāpārsūta Eiropalam neatkarīgi no tā, vai ES centrs ir identificējis valsts iestādi un jau pārsūtījis ziņojumu.

123. Tomēr Priekšlikumā nav paskaidrots, kāda būtu Eiropola iesaistīšanās pievienotā vērtība vai tā paredzētā loma ziņojumu saņemšanā, it īpaši gadījumos, kad valsts tiesībsardzības iestāde ir identificēta un informēta paralēli.¹⁰³
124. EDAK un EDAU atgādina, ka Eiropola pilnvaras ir ierobežotas ar atbalsta darbību dalībvalstu kompetentajām iestādēm un to savstarpējo sadarbību, novēršot un apkarojot smagus kriminālnozieģumus, kuri ietekmē divas vai vairākas dalībvalstis.¹⁰⁴ Regulas (ES) 2016/794,¹⁰⁵ kas ir grozīta ar Regulu (ES) 2022/991¹⁰⁶ ("grozītā Eiropola regula"), 19. pantā ir atrunāts, ka Savienības struktūrai, kas sniedz informāciju Eiropalam ir pienākums noteikt nolūku vai nolūkus tās apstrādei, ko veic Eiropols, kā arī apstrādes nosacījumus. Turklāt tās pienākums ir nodrošināt pārsūtīto personas datu pareizību.¹⁰⁷
125. Tādējādi ziņojumu vispārēja pārsūtīšana Eiropalam būtu pretrunā ar grozīto Eiropola regulu un saistīta ar daudziem datu aizsardzības riskiem. Personas datu apstrādes dublēšanās rezultāts būtu vairāku vienādu, īpaši sensitīvu personas datu kopiju paralēla glabāšana (piemēram, ES centrā, Eiropolā, valsts tiesībsardzības iestādē) ar datu pareizības riskiem, kas rastos datubāzu potenciālas desinhronizācijas rezultātā, kā arī datu subjektu tiesību izmantošanas riskiem. Turklāt Priekšlikumā noteiktais zemais sliekšnis, kas attiecas uz ziņojumu kopīgošanu ar tiesībsardzības iestādēm ("nepārprotami pamatotiem" ziņojumiem), paredz lielu iespējamību, ka viltus pozitīvie rezultāti (proti, saturs, kas ir kļūdaini sniegti kā seksuālā varmācība pret bērniem) tiks glabāti Eiropola informācijas sistēmās, iespējams, ilgstoši.¹⁰⁸
126. Tādējādi EDAK un EDAU iesaka Priekšlikumā konkretizēt un ierobežot apstākļus un nolūkus, kādos ES centrs varētu pārsūtīt ziņojumus Eiropalam saskaņā ar grozīto Eiropola regulu. Ar šo vajadzētu skaidri izslēgt apstākļus, kuros ziņojumi tiek pārsūtīti attiecīgajai dalībvalsts tiesībsardzības iestādei, kas norāda uz pārrobežu dimensijas neietveršanu. Turklāt Priekšlikumā būtu jāiekļauj prasība, ka ES centrs pārsūta Eiropalam tikai personas datus, kas ir adekvāti, saistīti un ierobežoti ar stingri nepieciešamo. Turklāt ir jāparedz konkrēti aizsardzības pasākumi datu kvalitātes un uzticamības nodrošināšanai.

¹⁰³ Priekšlikuma 71. apsvērumā ir sniegta tikai vispārēja atsauce uz Eiropola pieredzi kompetento valsts iestāžu identificēšanā neskaidrās situācijās un tā kriminālizlūkošanas datubāzi, kas var palīdzēt identificēt saites ar izmeklēšanām citās dalībvalstīs.

¹⁰⁴ Sk. grozītās Eiropola regulas 3. pantu.

¹⁰⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/794 (2016. gada 11. maijs) par Eiropas Savienības Aģentūru tiesībsardzības sadarbībai (Eiropolu) un ar kuru aizstāj un atceļ Padomes Lēmumus 2009/371/TI, 2009/934/TI, 2009/935/TI, 2009/936/TI un 2009/968/TI (OV L 135, 24.5.2016., 53.–114. lpp.).

¹⁰⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 2022/991, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 2016/794, par Eiropola sadarbību ar privātām pusēm, Eiropola veiktu personas datu apstrādi kriminālizmeklēšanu atbalstam un Eiropola lomu izpētē un inovācijās (OV L 169, 27.6.2022, 1.–42. lpp.).

¹⁰⁷ Grozītās Eiropola regulas 38. panta 2. punkts.

¹⁰⁸ Saskaņā ar Komisijas Ietekmes novērtējuma ziņojumu, Eiropalam ir izdevies izpētīt tikai 20 % no savas datubāzes 50 miljoniem unikālo CSAM attēlu un videomateriālu, kas liecina par resursu trūkumu darbā ar CSAM materiāliem, kurus tas pašlaik saņem. Sk. Ietekmes novērtējuma ziņojumu, kas ir pievienots Priekšlikumam par Regulu, ar ko paredz noteikumus seksuālas vardarbības pret bērniem novēršanai un apkarošanai, SWD(2022)209, 47.–48. lpp.

53. panta 2. punkts par ES centra un Eiropola savstarpējo sadarbību

127. Priekšlikuma 53. panta 2. punktā ir iekļauta prasība par to, ka Eiropols un ES centrs savstarpēji jānodrošina “pēc iespējas pilnīgāku piekļuvi attiecīgajām informācijas un informācijas sistēmām, ja tas ir vajadzīgs to attiecīgo uzdevumu veikšanai un saskaņā ar Savienības tiesību aktiem, kas reglamentē šādu piekļuvi”.
128. Turklāt Priekšlikuma 46. panta 4. un 5. punktā ir norādīts, ka Eiropolam ir nepieciešama piekļuve ES centra rādītāju datubāzei un ziņojumu datubāzei, bet 46. panta 6. punktā ir izklāstīta šādas piekļuves piešķiršanas procedūra: Eiropolam ir jāiesniedz pieprasījums, norādot mērķi un šī mērķa sasniegšanai nepieciešamo piekļuves līmeni, kas ES centram ir pienācīgi jānovērtē.
129. Nav konkretizēti kritēriji un aizsardzības pasākumi, kas nosaka Eiropola piekļuvi un no ES centra informācijas sistēmām iegūto datu turpmāko izmantošanu. Turklāt nav izskaidrots, kāpēc ir nepieciešams piešķirt Eiropolam tiešu piekļuvi ne tiesībaizsardzības aģentūras informācijas sistēmām, kurās ir īpaši sensitīvi personas dati, kuru saikne ar noziedzīgām darbībām un noziegumu novēršanu nav konstatēta. Lai nodrošinātu augstu datu aizsardzības līmeni un atbilstību mērķa ierobežošanas principam, EDAK un EDAU iesaka personas datus no ES centra uz Eiropolu pārsūtīt tikai katrā atsevišķā gadījumā pēc pienācīgi novērtēta pieprasījuma, izmantojot drošu komunikācijas apmaiņas rīku, piemēram, SIENA.¹⁰⁹
130. 53. panta 2. punkts piedāvā Priekšlikuma vienīgo atsauci ES centra piekļuvei pie Eiropola informācijas sistēmām. Tādējādi nav skaidrs, kādos nolūkos un ar kādiem konkrētiem aizsardzības līdzekļiem notiktu šī piekļuve.
131. EDAK un EDAU atgādina, ka Eiropols ir tiesībaizsardzības aģentūra, kas ir izveidota saskaņā ar ES nolīgumiem un kuras galvenais uzdevums ir smagu noziegumu novēršana un apkarošana. Eiropola apstrādātie operatīvie personas dati ir konsekventi pakļauti stingriem datu apstrādes noteikumiem un aizsardzības līdzekļiem. Ierosinātais ES centrs nav tiesībaizsardzības iestāde, un tam nekādos apstākļos nevajadzētu piešķirt tiešu piekļuvi Eiropola informācijas sistēmām.
132. Turklāt EDAK un EDAU atzīmē, ka liela daļa no informācijas, kas interesē gan ES centru, gan arī Eiropolu, attieksies uz personas datiem, kuri ir saistīti ar apgalvoto kriminālnoziegumu upuriem, nepilngadīgo personas datiem un personas datiem saistībā ar dzimumdzīvi, kas saskaņā ar grozīto Eiropola regulu tiek kvalificēti kā īpašas personas datu kategorijas. Grozītā Eiropola regula piemēro stingrus nosacījumus par piekļuvi īpašām personas datu kategorijām. Grozītās Eiropola regulas 30. panta 3. pantā ir atruna, ka tikai Eiropols drīkst tieši piekļūt šādiem personas datiem jeb — konkrētāk — tikai ierobežots Eiropola ierēdņu skaits, kurus ir likumīgi pilnvarojis izpilddirektors.¹¹⁰
133. Tādējādi EDAK un EDAU iesaka noskaidrot Priekšlikuma 53. panta 2. punkta tekstu, lai pienācīgi atspoguļotu noteiktos ierobežojumus saskaņā ar grozīto Eiropola regulu un konkretizētu modalitātes ES centra piekļuvei. It īpaši jebkura piekļuve Eiropola informācijas sistēmās apstrādātajiem personas datiem, ja tas ir stingri nepieciešams ES centra uzdevumu izpildei, ir jāpiešķir tikai katram atsevišķam gadījumam, iesniedzot precīzi formulētu pieprasījumu, kurā ir norādīts konkrēts mērķis un

¹⁰⁹ Drošas informācijas apmaiņas tīkla lietotne (SIENA).

¹¹⁰ Saskaņā ar grozīto Eiropola regulu šī aizlieguma izņēmumi tiek attiecināti uz Savienības aģentūrām, kas ir noteiktas zem vi rsraksta V TFEU. Tomēr, ņemot vērā Priekšlikuma likumīgo pamatu (114 TFEU saistībā ar iekšējo tirgus saskaņošanu), šis izņēmums neiekļautu ierosināto ES centru.

pamatojums. Eiropalam būtu jāpieprasa rūpīgi novērtēt šos pieprasījumus un pārsūtīt personas datus uz ES centru tikai tad, ja tas ir stingri nepieciešams un samērīgi ar nepieciešamo nolūku.

10. panta 6. punkts par Eiropola lomu lietotāju informēšanā pēc atklāšanas rīkojuma ieviešanas

134. EDAK un EDAU atzinīgi vērtē Priekšlikuma 10. panta 6. punktā izklāstīto prasību pakalpojumu sniedzējiem informēt lietotājus, uz kuru personas datiem var attiekties atklāšanas rīkojuma izpilde. Šī informācija ir jāsniedz lietotājiem tikai pēc tam, kad ir saņemts apstiprinājums no Eiropola vai tās dalībvalsts nacionālās tiesībsardzības iestādes, kura ir saņēmusi ziņojumu atbilstoši Priekšlikuma 48. pantam, ka informācijas sniegšana lietotājiem nekavēs seksuālās varmācības pret bērniem pārkāpumu novēršanu, atklāšanu, izmeklēšanu un lietas ierosināšanu.
135. Tomēr trūkst specifikas par šī nosacījuma konkrēto ieviešanu. Gadījumos, kad ziņojumi tiek pārsūtīti gan Eiropalam, gan arī dalībvalsts tiesībsardzības iestādei, Priekšlikumā nav norādīts, vai apstiprinājums ir nepieciešams no viena vai abiem saņēmējiem, kā arī Priekšlikumā nav izskaidrotas procedūras/modalitātes šī apstiprinājuma saņemšanai (proti, vai apstiprinājumi ir jānosūta caur ES centru). Ņemot vērā lielo CSAM apjomu, kas Eiropalam un valstu tiesībsardzības iestādēm varētu būt jāapstrādā, un apstiprinājuma sniegšanas precīzā laika ierobežojuma trūkumu ("bez liekas kavēšanās"), EDAK un EDAU iesaka noskaidrot piemērojamās procedūras, lai nodrošinātu šī aizsardzības līdzekļa realizēšanu praksē. Turklāt pienākumā par lietotāju informēšanu ir jāiekļauj arī informācija par attiecīgo personas datu saņēmējiem.

Datu vākšana un ziņošana par pārredzamību (83. pants)

136. Priekšlikuma 83. panta 3. punktā ir norādīts, ka ES centrs vāc datus un ģenerē statistiku saistībā ar tā uzdevumu skaitu atbilstoši ierosinātajai Regulai. Uzraudzības nolūkos EDAK un EDAU iesaka šim sarakstam pievienot statistiku par Eiropalam pārsūtīto ziņojumu skaitu saskaņā ar 48. pantu, kā arī Eiropola saņemto piekļuve pieprasījumu skaitu saskaņā ar 46. panta 4. punktu un 46. panta 5. punktu, iekļaujot ES centra piešķirto un noraidīto pieprasījumu skaitu.

5. SECINĀJUMS

137. Kaut arī EDAK un EDAU atzinīgi vērtē Komisijas centienus nodrošināt efektīvu darbību, apkarojot seksuālo varmācību pret bērniem tiešsaistē, viņi uzskata, ka Priekšlikums izraisa nopietnas datu aizsardzības un privātuma problēmas. Tāpēc EDAK un EDAU aicina likumdevējus grozīt ierosināt Regulu, jo īpaši, lai nodrošinātu paredzēto atklāšanas pienākumu atbilstību attiecināmajiem nepieciešamības un proporcionalitātes standartiem un neizraisītu šifrēšanas vājināšanu vai degradēšanu vispārējā līmenī. EDAK un EDAU saglabā pieejamību, lai piedāvātu savu atbalstu likumdošanas procesa laikā, ja to ieguldījums tiks uzskatīts par nepieciešamu, lai pievērstos pašreizējā kopīgajā atzinumā akcentētajām problēmām.

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja vārdā

Eiropas Datu aizsardzības kolēģijas vārdā

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītājs

Priekšsēdētāja

(Wojciech Wiewiorowski)

(Andrea Jelinek)